

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA



**Nahlížení sociálních pracovníků OSPOD na studenty
docházející na odborné praxe**

**The view of social workers from OSPOD on students attending
professional internships.**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:
PhDr. Jan Drahoňovský

Autorka:
Kateřina Krivánková

Praha 2023

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce PhDr. Janu Drahoňovskému za odborné vedení a cenné rady, které mi v průběhu zpracování této bakalářské práce udělil.

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce s názvem „Nahlížení sociálních pracovníků OSPOD na studenty docházející na odborné praxe“ byla vypracována mnou samotnou. Dále prohlašuji, že veškeré použité zdroje a literatura byly řádně odkazovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného či stejného titulu.

V Praze dne 21.07.2023

Kateřina Křivánková

Anotace

Práce se zaměřuje na výzkum nahlížení sociálních pracovníků na OSPOD v Praze ke studentům, kteří se k nim dostávají na praxe. V teoretické části práce je detailně rozebrána sociální práce, kompetence sociálního pracovníka, instituce vhodné pro odborné praxe a OSPOD a jeho role. V praktické části práce se soustředím na popis výběru vzorku, silných a slabých stránek výzkumu, zkoumané skupiny, stanovím výzkumné otázky, metodologický postup a na závěr představím výsledky samotného výzkumu.

Klíčová slova

Sociální pracovník, student, postoje, OSPOD, odborné praxe

Annotation

The thesis focuses on research of view of social workers in OSPOD in Prague towards students who attend internships there. The theoretical part of the thesis thoroughly discusses social work, competencies of social workers, institutions suitable for professional internships, and the role of OSPOD. In the practical part, the thesis concentrates on describing the sample selection, strengths and weaknesses of the research, description of the researched group, research questions, methodological approach, and finally the results of the research itself.

Keywords

Social worker, student, view, OSPOD, professional internship

Obsah

Seznam zkratk	7
Úvod	8
TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE	9
1 Sociální práce	9
1.1 Definice sociální práce	9
1.2 Poslání a cíle sociální práce	9
1.3 Metody sociální práce	10
1.4 Aktivity sociální práce	12
2 Sociální pracovník	14
2.1 Přístupy k praxi a role sociálního pracovníka	14
2.2 Obecné dovednosti a předpoklady	15
2.3 Kompetence sociálního pracovníka	16
3 Instituce pro výkon odborné praxe	18
3.1 Státní a veřejná správa	18
3.2 Sociální služby	19
3.3 Školská zařízení	21
4 Orgán sociálně-právní ochrany dětí	24
4.1 Činnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí	24
4.2 Individuální plán ochrany dítěte	26
4.3 Formy náhradní rodinné péče	26
4.4 Specializace sociálního pracovníka na OSPOD	29
4.5 Spolupráce OSPOD s jinými organizacemi	31
5 Shrnutí	32
6 PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE	33
6.1 Cíl práce	33
6.2 Výzkumné otázky	33
6.3 Výzkumná strategie a metoda sběru dat	34
6.4 Výsledná podoba dotazníků	35
6.5 Výběr vzorku	35
6.6 Popis zkoumané skupiny	36
6.7 Silné a slabé stránky výzkumu	36
6.8 Výsledky a popis jednotlivých odpovědí	36
6.9 Odpovědi na výzkumné otázky	51
7 Diskuse	53

Závěr	55
Souhrn	56
Seznam použité literatury	57
Seznam grafů	60
Přílohy.....	61

Seznam zkratk

DVO – dílčí výzkumná otázka

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

ZVO – základní výzkumná otázka

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem zvolila téma Nahlížení sociálních pracovníků OSPOD na studenty docházející na odborné praxe. Inspirací pro jeho výběr byly mé vlastní zkušenosti během praxe na OSPOD, kdy se nás často ptali na náš názor na odbornou praxi a mne zajímalo, jak sociální pracovníci vidí nás, studenty.

Hlavním cílem mé práce je zjistit, jakým způsobem sociální pracovníci na OSPOD vnímají studenty během jejich praxe a jak k nim přistupují. Praxe je důležitou součástí studia a může hrát klíčovou roli při výběru budoucího zaměstnání. Protože instituce poskytují tuto praxi studentům zdarma a bezúplatně, jedná se ze strany sociálních pracovníků o důležitou službu, je důležité zkoumat také jejich postoje a pocity. Je totiž nesmírně důležité, aby pro výkon praxe a vývoj dovedností mohly být zajištěny co nejlepší podmínky .

Má práce je rozdělena do dvou částí, a to na teoretickou a praktickou. V první části své práce se zaměřuji na teorii sociální práce, kde definuji její cíle a metody. Druhý blok této části se věnuje sociálním pracovníkům a jejich schopnostem, přístupům a dovednostem. Dále se zabývám institucemi, které mohou sloužit pro odbornou praxi, a v poslední, teoretické části se věnuji konkrétní instituci, a to orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

V praktické části mé práce se zaměřuji na kvantitativní výzkum, který se opírá o dotazník, jenž obsahuje převážně otevřené a uzavřené otázky a je určen pro sociální pracovníky OSPOD v Praze, přičemž většina respondentů jsou ženy. Dotazník je rozdělen do tří částí, přičemž první se věnuje obecným informacím o respondentech. Druhá je zaměřena na pracovníky oddělení, která přijímají studenty a snaží se získat obecné informace o praxi. Třetí část dotazníku se ptá respondentů na konkrétní názory na studenty. Na závěr jsou všechny části dotazníku vyhodnoceny a využity k odpovědi na výzkumné otázky.

TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE

1 Sociální práce

1.1 Definice sociální práce

Sociální práce je disciplínou a oblastí praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů, mezi něž patří například chudoba, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže nebo nezaměstnanost. Sociální práce pomáhá vytvářet pro klienty příznivé společenské podmínky pro jejich uplatnění a u klientů, kteří se již společensky uplatnit nemohou, podporuje co nejvyšší kvalitu způsobu života. V minulosti se ideál solidarity propojoval s náboženstvím, jež bylo tak všudypřítomné, že v něm byl zakotven imperativ solidarity. Ačkoliv tato činnost nebyla tehdy označována jako sociální práce, téměř všechny známé společnosti ji prováděly a stále ji provádějí (Matoušek et al., 2003, str. 11).

V západních zemích se sociální práce obvykle chápe jako poskytování sociálních služeb jednotlivcům, rodinám, skupinám nebo komunitám. Cílem těchto služeb je pomoci klientům vyrovnat se s nezměnitelnými problémy, omezit nebo odstranit problémy, které změnit nebo vyřešit lze, popřípadě přispět ke zlepšení situace tam, kde je možná úprava sociálních poměrů. Sociální pracovníci nejen pomáhají jednotlivcům a skupinám, ale mohou také ovlivňovat společenské skupiny, organizace, společenství, obce a celou společnost tak, aby se vytvářely podmínky pro uspokojivý a produktivní život všech jejích příslušníků. Teoreticky se sociální práce snaží o dosahování harmoničtějších životních situací v disharmonických podmínkách (Řezníček, 1994, str. 21).

1.2 Poslání a cíle sociální práce

Posláním sociálního pracovníka je vést dialog mezi přáním klienta a normami společnosti tak, aby se tento dialog rozvíjel jako spolupráce a kooperace rovnocenných partnerů. Pracovník musí zvládnout roli prostředníka mezi normami společnosti a přesvědčením klienta a působit na obě strany. Jinými slovy lze takového prostředníka definovat jako zplnomocněného vyslance, který je vyslán státem a vykonává povinnost, jež mu byla svěřena. Sociální pracovník tedy zastupuje společnost a má za úkol věnovat se členům společnosti, kteří potřebují pomoc, z hlediska platných norem (Úlehla, 1999, str. 25).

Americká asociace sociálních pracovníků definovala několik praktických cílů sociální práce. Prvním z nich je podpora schopnosti klientů řešit své problémy, přizpůsobit se nárokům společnosti a okolí klienta a osobnostně se rozvíjet. Sociální pracovníci by také měli klientům pomáhat najít a využít zdroje a služby dostupné prostřednictvím různých agentur. Dalším cílem je zajistit, aby systémy podpory klientů pracovaly humánně a efektivně, a to buď jako poskytovatelé, organizátoři, supervizoři, konzultanti nebo obhájci zájmů klientů. A konečně – sociální pracovníci by měli přispívat k rozvoji a zlepšování sociální politiky, která podporuje klienty a jejich potřeby (Matoušek et al., 2003, str. 13–14).

Nizozemská asociace sociálních pracovníků (NOW) zase definuje cíle sociální práce tak, že sociální pracovník pomáhá lidem, kteří se snaží řešit a zvládnout problémy ve svém sociálním životě a interakcích s okolním prostředím. Sociální pracovník se snaží pomocí své práce zlepšit způsob, jak ve společnosti fungují lidé a jejich vztahy s ostatními lidmi a prostředím (Matoušek et al., 2007, str. 185).

Cílem sociální práce je poskytnout klientovi podporu v sociálním fungování v situacích, kdy je tato potřeba buď individuálně, nebo skupinově vnímána a vyjádřena. Sociální pracovníci se profesionálně věnují lidským vztahům a sociálnímu fungování spojenému s výkonem sociálních rolí (Navrátil, 2000, str. 7).

1.3 Metody sociální práce

Pod pojmem „metody sociální práce“ se obecně rozumí postupy, které se zaměřují na konkrétní cílový subjekt a jeho aktuální situaci v rámci relevantního vztahového kontextu a případně i systémových vazeb. Mezi základní metody sociální práce patří individuální sociální práce, skupinová sociální práce a komunitní práce.

Tyto metody se postupně vyvíjely a doplňovaly o další, jako je například sociální práce s rodinou. Tento přístup k sociální práci je rozšířen nejen v západních zemích, ale i v České republice a je využíván odborníky na sociální práci při řešení sociálních problémů různých subjektů a komunit (Matoušek et al., 2003, str. 13; Špiláčková a Nedomová, 2013, str. 10).

a) Individuální sociální práce

Přístup zaměřený na jednotlivce je užitečný zejména v oblastech, jako jsou duševní zdraví, dlouhodobá péče, péče o seniory a migranty, ale také při péči o lidi s nakažou HIV nebo AIDS. Při případové práci je klíčové pochopení situace každého jednotlivce, ale také

jeho rodiny, komunity a společnosti jako celku. Tento přístup se zakládá na znalostech věd o člověku a poskytuje klientům sociální služby, které umožňují zbavit se nedůstojných životních podmínek. Obecně se jedná o přístup zaměřený na poskytnutí individuální pozornosti a na péči o člověka, který potřebuje sociální služby (Matoušek et al., 2003, str. 14).

b) Skupinová sociální práce

Sociální práce se skupinou se zaměřuje na hledání řešení problémů, které ovlivňují jednotlivce, rodiny a společnost. Tuto metodu realizujeme za pomoci profesionálů, kteří pomáhají členům skupiny získat schopnosti pro řešení těchto problémů. Tato metoda sociální práce využívá dynamiku skupiny k dosažení dvou cílů – posílení celkového fungování skupiny a zlepšení sociálního fungování jednotlivce díky interakci se skupinou (Levická, 2003, str. 68).

Sociální práce s malými skupinami se zaměřuje na zlepšení kvality života celé skupiny nebo podporu individuálních potřeb jednotlivých členů skupiny. Cílem je dosáhnout změny v chování, rozvoje sociálních dovedností a posílení sebevědomí apod. (Truhlářová, 2014, str. 16).

c) Komunitní práce

Komunitní práce je často spoluprací mezi různými aktéry, a to včetně politických autorit, občanských aktivistů a samotných obyvatel. Sociální pracovníci hrají důležitou roli v podpoře a organizaci této činnosti. Je klíčové mít solidní znalosti o dané obci či společenství a jejich institucích, aby bylo možné úspěšně pomoci většímu počtu lidí.

Získání a vyhodnocení informací je nezbytné pro efektivní komunitní práci. Tyto informace zahrnují charakteristiky populace, historii obce, ekonomický profil, bydlení a charakteristiky životního prostředí. Důležitými znalostmi jsou také informace o masových komunikačních prostředcích, síti nápomocných institucí, vzdělávacích ústavech a programech, místní politice, hlavních problémech komunity a o důležitých osobnostech.

Shromáždění a vyhodnocení těchto informací jsou klíčové pro úspěšné dosahování cílů a přijímání efektivních rozhodnutí v rámci komunitní práce. Díky těmto informacím je možné lépe pochopit potřeby a problémy komunity a navrhnout a implementovat vhodná řešení (Řezníček, 1994, str. 66).

d) Práce s rodinou

Cílem sociální práce s rodinou je pomoci rodinnému systému fungovat lépe, přičemž se zaměřuje na zlepšení vzájemné interakce mezi členy rodiny, zatímco změny v chování jednotlivých členů jsou druhořadé. K dosažení tohoto cíle se využívají různé modely a techniky rodinné terapie, což je psychoterapie zaměřená na rodinu jako celek. Terapeut se snaží porozumět dynamice rodiny a pomoci jí nalézt způsoby, jak zlepšit komunikaci, definovat role a odpovědnosti jednotlivých členů a určit hranice mezi jednotlivci a subsystémy rodiny. Důraz je kladen na celou rodinu jako terapeutický celek, nikoliv na jednotlivé členy. Proto se rodinná terapie liší od individuální, kde je pacientem jedním z členů. Skutečným klientem v rodinné terapii je celá rodina a terapeut se snaží pracovat s jejími narušenými i zdravými členy tak, aby se podařilo zlepšit celkové fungování rodiny a dosáhnout většího prospěchu pro všechny členy (Chrenková, 2015, str. 19–20).

1.4 Aktivity sociální práce

V následujícím textu se podíváme na možné druhy aktivit, které sociální práce může realizovat. Jejím cílem je zlepšit sociální fungování jednotlivců, skupin a komunit pomocí činností zaměřených na jejich sociální vztahy. Tyto aktivity různé povahy lze rozdělit například na aktivity zaměřené na řešení konkrétního problému, na podporu klienta a jeho potenciálu nebo na prevenci problémů (Navrátil, 2001, str. 17).

a) Aktivity zaměřené na problém

Zde se jedná se o kurativní a rehabilitační přístup. Kurativní aktivity mají za cíl přímé odstranění faktorů, které problém způsobily. To může zahrnovat poskytování sociálních dávek, hledání zaměstnání nebo umístění dítěte do náhradní rodinné péče. Pokud problém nelze úplně vyřešit, cílem sociální práce je minimalizovat jeho dopady, například poskytnutí sluchátek pro dítě s částečným sluchem. Kromě nápravy problémů je také důležité pomáhat klientům zvládat další okolnosti jejich životní situace. Rehabilitační aktivity se proto soustředí zejména na poskytnutí pomoci, která umožní klientovi přizpůsobit se nové situaci. Jedná se například o poskytnutí psychoterapeutické pomoci při přijetí vlastní hluchoty nebo psychosociální podpory při přizpůsobování se životu v dětském domově (Navrátil, 2001, str. 17–18).

b) Aktivity zaměřené na klienta a jeho potenciál

Aktivity, které podporují rozvoj potenciálu, lze rozdělit na rozvojové a vzdělávací. Rozvojové aktivity se zaměřují na rozvoj individuální nebo skupinové schopnosti vstupovat do sociálních interakcí. Příkladem může být rodinná terapie, která prostřednictvím individuálních i společných sezení pomáhá manželským párům se navzájem pochopit a otevírá možnosti pro smysluplnou komunikaci. Na druhé straně jsou vzdělávací aktivity snahou zajistit veřejnou informovanost o specifických problémech a jejich řešení (Navrátil, 2001, str. 18).

c) Aktivity preventivního charakteru

Aktivity prevence jsou zaměřeny na odhalení, monitorování a odstranění faktorů, jež mohou negativně ovlivnit sociální fungování. Tyto aktivity mohou být individuální, nebo skupinové, mohou se také zaměřit na celou komunitu. Příkladem individuální prevence je předmanželské poradenství, jež má pomoci párům předvídat možné problémy v manželství a naučit se s nimi úspěšně pracovat. Komunitní prevence se zaměřuje na celou komunitu a může zahrnovat například „centrum prevence kriminality“, které se snaží snížit kriminalitu koordinací různých organizací, využitím ekonomických zdrojů a zapojením profesionálního týmu, který pracuje s problémovou mládeží (Navrátil, 2001, str. 18).

2 Sociální pracovník

2.1 Přístupy k praxi a role sociálního pracovníka

Rozhodnutím o práci sociálního pracovníka přebírají lidé povinnosti vůči vybrané profesi a zaměstnavateli. Společnost tak může oprávněně očekávat, že budou plnit své povinnosti (Matoušek et al., 2003, str. 44).

V souvislosti s rolí sociálního pracovníka zmiňuje Matoušek et al. (2003) dva rozdílné přístupy k právům a povinnostem, a to konkrétně defenzivní a reflexivní praxi. Defenzivní praxe je charakteristická tím, že sociální pracovník jedná podle předpisů a plní povinnosti definované zaměstnavatelem a zákonem. Pokud tedy postupuje podle pravidel, nemůže být obviněn z chyby. Přístup ho tedy v určitých momentech omezuje, ale zároveň ho chrání před vlastní odpovědností.

Oproti tomu reflektující sociální pracovník dokáže identifikovat etická dilemata a pochopit, jak vznikají. Snaží se zapojit své znalosti, hodnoty a dovednosti a uplatňovat je v praxi. Takový člověk je autonomní osobností, která je schopna nést morální odpovědnost za svá rozhodnutí.

Lze rozlišit několik typů rolí sociálního pracovníka. V praxi neexistuje čistý typ, ale je vhodné, aby praktikové a studenti na stážích zvažovali možnosti použití přístupu podle povahy problému a typu klientely, se kterou pracují (Řezníček, 1994, str. 63):

- *Zprostředkovatel* sociálních služeb má za úkol pomáhat klientům najít potřebná sociální zařízení a zdroje pomoci. V mnoha případech klienti neví, kam se mohou obrátit pro pomoc, kterou potřebují. Sociální pracovník zde plní funkci situačního diagnostika, hodnotitele dostupných zdrojů pomoci, informátora klienta a obhájce jeho potřeb.
- *Pečovatel nebo poskytovatel* služeb se zaměřuje na pomáhání klientům s každodenními aktivitami, které nejsou schopni zvládnout sami kvůli postižení, onemocnění, slabosti nebo kvůli absenci způsobilosti k určitým úkonům. Tyto služby se poskytují v pobytových zařízeních nebo v domácnostech klientů.
- *Poradce nebo terapeut* pomáhá klientům získat náhled na jejich postoje, pocity a způsoby jednání se záměrem napomoci jejich osobnímu růstu nebo lépe se přizpůsobit situaci. V této roli sociální pracovník zastává funkci psychosociálního diagnostika, socioterapeuta, poradenského pracovníka a případně výzkumníka v praxi.

- *Cvičitel (učitel)* sociálního přizpůsobení pomáhá klientům změnit své chování, aby tak docílili větší schopnosti řešení svých problémů. Sociální pracovník klienty v této roli učí sociálním a adaptačním dovednostem, motivují je ke změně chování.
- *Případový manažer* se snaží na profesionální úrovni zabezpečit, koordinovat a kontinuálně poskytovat služby pro klienty s rozmanitými sociálními a zdravotními potřebami. Hlavním úkolem případového manažera je dlouhodobě sloužit jako zástupce klienta s vidinou dosažení stanoveného cíle.
- *Manažer pracovní náplně* plánuje načasování a rozvrh intervencí, sleduje kvalitu poskytovaných služeb a průběžně zpracovává informace. Tato role se vyskytuje v zařízeních s velkým počtem klientů, kteří vyžadují operativní rozhodování a zásahy.
- *Personální manažer (též personalista)* je osoba, která se v organizaci specializuje na správu a řízení zaměstnanců. V některých případech se jeho pracovní povinnosti překrývají s funkcemi administrátora a někdy se jedná o odborníka, který slouží jednomu nebo více zařízením v organizaci.
- *Administrátor* je vedoucí pracovník nebo ředitel zařízení, který má za úkol plánovat, rozvíjet a implementovat pracovní postupy, služby a programy pro klientelu sociálních a jiných zařízení. Jeho role zahrnuje koordinaci vnitřních a vnějších vztahů, manažerské funkce, plánování a podporu rozvoje zařízení a jeho programů, ale také odborné hodnocení programů.
- *Činitelem sociálních změn* může být sociální pracovník v případě, kdy se aktivně zapojuje do identifikace a řešení sociálních problémů na širší úrovni, nikoli pouze na individuální úrovni klienta nebo jeho rodiny. Obvykle se jedná o komunitního sociálního pracovníka, který se aktivně angažuje v legislativních orgánech, správní oblasti nebo v politické sféře s cílem podpořit zájmy klientely a nápomocných profesí (Řezníček, 1994, str. 63–64).

2.2 Obecné dovednosti a předpoklady

a) Zdatnost a inteligence

Podle amerických autorů by osoby, které chtějí pomáhat druhým, měly dbát o své tělo a pracovat na něm, protože pomáhání druhým je náročná a vyčerpávající činnost. Klíčovým prvkem je tedy fyzická kondice zahrnující její udržování pomocí cvičení

a zdravé stravy. Předpokládána je i odpovídající inteligence, touha po neustálém rozšiřování svých znalostí, seznámení se s novými teoriemi a praktickými technikami, studium odborné literatury a zahrnutí výsledků své práce do vlastního výzkumu, který ukazuje dosahované výsledky. K tomu je zvýšená emocionální a sociální inteligence vnímána jako přirozená součást osobnosti (Matoušek et al., 2003, str. 52).

b) Přitažlivost

Přitažlivost pracovníka pro klienta závisí nejen na jeho fyzickém vzhledu, ale také na tom, jak dobře si klient s ním rozumí názorově, myšlenkově a citově. Například pokud pracovník pomáhá s alkoholismem a sám je abstinujícím alkoholikem, může mít s klienty mnoho společných zážitků a situací. Získá si tak u klienta větší důvěru a pocit, že tím, čím prochází, si v určité fázi života prošel i sociální pracovník. Jiným příkladem může být shoda věkového rozdílu mezi pracovníkem a klientem, kde může vzniknout spontánní sympatie k pracovníkovi (Matoušek et al., 2003, str. 52).

c) Důvěryhodnost

Klienti mohou považovat pracovníka za důvěryhodného, pokud se vyznačuje diskrétností, spolehlivostí, nerozšiřuje informace o klientech a snaží se je pochopit. Stejně jako u přitažlivosti i u důvěryhodnosti hraje roli fyzický vzhled, pověst, role a současné chování pracovníka (Matoušek et al., 2003, str. 53).

d) Komunikační dovednosti

Komunikační dovednosti jsou zapotřebí pro sociálního pracovníka v každé fázi jeho práce. Tyto dovednosti samy o sobě jsou velmi důležitým základem pro navázání vztahu s klientem (nebo jeho okolím) a pro začátek řešení jeho problému. G. Egan identifikoval čtyři základní dovednosti v této oblasti: fyzickou přítomnost pracovníka, schopnost naslouchání a porozumění verbálním i neverbálním signálům klienta, empatii a schopnost analyzovat klientovy prožitky. Kvalitní pracovník musí být v souladu s tím, co říká a jak se projevuje neverbálně, aniž by o tom příliš přemýšlel (Matoušek et al., 2003, str. 53).

2.3 Kompetence sociálního pracovníka

Havrdová a její spolupracovníci se zabývali tématem kompetencí sociálních pracovníků, které chápou jako funkční projev profesionální role. Systém základních kompetencí byl inspirován materiálem britské Centrální rady pro vzdělávání a trénink v sociální práci, který shrnuje požadavky na udělení diplomu v sociální práci. Při tvorbě systému byly zohledněny standardy vzdělávání v sociální práci, které se v současnosti

uplatňují v České republice. Zároveň se také vycházelo z praktických zkušeností členů týmu, kteří vytvořili českou verzi systému. System zahrnuje následující schopnosti a dovednosti:

- rozvíjet účinnou komunikaci;
- orientovat se a plánovat postup;
- podporovat a pomáhat k soběstačnosti;
- zasahovat a poskytovat služby;
- přispívat k práci organizace;
- odborně růst (Matoušek et al., 2003, str. 15–16).

3 Instituce pro výkon odborné praxe

3.1 Státní a veřejná správa

Arnoldová (2012) definuje veřejnou správu jako výkon moci státních orgánů a orgánů územní samosprávy, které jsou rozděleny na samostatnou a přenesenou působnost.

a) Úřad práce

Úřad práce České republiky je správním úřadem s celostátní působností a je organizační složkou státu. Řídí ho Ministerstvo práce a sociálních věcí a je jeho nadřízeným správním úřadem. Úřad práce ČR tvoří generální ředitelství, krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu. Součástí krajských poboček jsou kontaktní pracoviště (Úřad práce ČR, 2023).

b) Česká správa sociálního zabezpečení

Česká správa sociálního zabezpečení (nebo také ČSSZ) je úřad, který má na starost důchodové a nemocenské pojištění většiny občanů a také výběr pojistného na tato pojištění (Česká správa sociálního zabezpečení, 2023).

c) Sociálně-právní ochrana dětí

Orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále OSPOD) úzce spolupracují s poskytovateli poradenských služeb ve školství. OSPOD zajišťuje ochranu práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu jeho oprávněných zájmů včetně ochrany jeho jmění a obnovu narušených funkcí rodiny. Pokud jsou nepříznivé skutečnosti pro dítě přítomné delší dobu nebo jsou velmi intenzivní, poskytne OSPOD nezletilým dětem sociálně-právní ochranu. OSPOD pravidelně spolupracuje se soudy, orgány činnými v trestním řízení, školami a školskými poradenskými pracovišti, SVP a zdravotnickými zařízeními. Rodiče a školy mohou požádat OSPOD o pomoc v případě potřeby pomoci s výchovou a péčí o děti. O pomoc od OSPOD si může zažádat i dítě samotné (Knotová, 2014, str. 22–23).

d) Probační a mediační služba

Probační a mediační služba je součástí státní organizace a zároveň je účetní jednotkou.

Mezi probaci patří:

- organizování a provádění dohledu nad podezřelými, obviněnými, obžalovanými nebo odsouzenými,
- kontrola výkonu trestů nebo trestních opatření, jež nezahrnují odnětí svobody,
- kontrolu výkonu omezení a povinností nařízených podezřelým nebo obviněným v souvislosti s podmíněným upuštěním od potrestání, podmíněným odložením podání návrhu na potrestání, podmíněným zastavením trestního stíhání, nahrazením vazby jiným opatřením, podmíněným odsouzením, odkladem nebo přerušením výkonu trestu odnětí svobody, podmíněným propuštěním nebo výkonem jiných trestů,
- poskytování individuální pomoci podezřelým nebo obviněným a snaha vést ho k vedení řádného života, splnění podmínek stanovených soudem nebo státním zástupcem a došlo tak k obnově narušených právních i společenských vztahů.

Mediací se rozumí mimosoudní zprostředkování s cílem řešit spory mezi podezřelými nebo obviněnými a poškozenými a činnosti směřující k vyřešení konfliktních situací v souvislosti s trestním řízením. Mediaci lze provádět pouze se souhlasem podezřelých, obviněných a poškozených (Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě).

3.2 Sociální služby

Matoušek et al. (2007) a Molek (2009) se shodují, že sociální služby jsou poskytovány jedincům v určitém nepříznivém postavení s cílem zlepšit jejich životní podmínky a buď je začlenit zpět do společnosti, nebo chránit skupinu osob před riziky, která by mohlo jednání tohoto jedince přinést.

V České republice jsou poskytovateli sociálních služeb obce, kraje a Ministerstvo práce a sociálních věcí. Dále mohou sociální služby poskytovat neziskové organizace, církve a soukromé osoby.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, definuje, že sociální služby zahrnují sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence.

Vrtišková (2009) uvádí, že sociální služby jsou poskytovány třemi formami: terénní, ambulantní a pobytovou, které se mohou v praxi kombinovat.

a) Služby sociální péče

Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, se mezi sociální péči v platném znění řadí: osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, odlehčovací služby, centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení, sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče.

b) Služby sociální prevence

Mezi služby sociální prevence patří tato zařízení podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění, raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, intervenční centra, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy, sociální rehabilitace.

c) Sociální poradenství

Poradenství plní podstatnou funkci v poskytování pomoci lidem v důležitých oblastech života. Tohoto cíle je dosahováno prostřednictvím dvou způsobů: 1) preventivním procesem, který umožňuje klientům růst psychologicky a sociálně a 2) nápravným procesem, který pomáhá odstranit zábrany osobního rozvoje klientů a řešit jejich problémy (Hrabal, 1995, str. 7).

Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. rozlišuje dvě úrovně poradenské pomoci:

První úroveň je základní sociální poradenství a druhou je odborné sociální poradenství, jež zahrnuje manželské a rodinné poradny, občanské poradny, sociální práci s osobami společensky nepřizpůsobenými, poradny pro oběti trestných činů a domácího násilí, sociálně právní poradenství pro osoby se zdravotním postižením a seniory.

3.3 Školská zařízení

Tato zařízení poskytují péči, kterou v daném okamžiku nemohou poskytovat osoby odpovědné za výchovu dítěte s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou.

a) Diagnostický ústav

Děti, které mají nařízené předběžné opatření, nařízenou ústavní výchovu nebo jsou pod ochrannou výchovou, mohou být přijaty do diagnostického ústavu. Pokud mají děti uloženou ochrannou výchovu, mohou být umístěny do dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů na základě výsledků komplexního vyšetření, zdravotního stavu a volné kapacity těchto zařízení.

Diagnostický ústav provádí komplexní diagnostické, vzdělávací, terapeutické, výchovné a sociální aktivity, které jsou součástí komplexního vyšetření. Na základě těchto výsledků se vytváří komplexní diagnostická zpráva s návrhem specifických výchovných a vzdělávacích potřeb. Doba pobytu dítěte v diagnostickém ústavu obvykle nepřesahuje 8 týdnů (Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů).

b) Dětský domov a dětský domov se školou

Dětský domov má za úkol pečovat o děti na základě jejich individuálních potřeb a plnit ve vztahu k nim zejména výchovné, vzdělávací a sociální úkoly. Jeho účelem je poskytovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které netrpí závažnými poruchami chování a které se vzdělávají mimo dětský domov. Do dětského domova mohou být umístěny děti ve věku od 3 do 18 let, ale také nezletilé matky s jejich dětmi, které nemohou být vzdělávány mimo dětský domov.

Dětský domov se školou má za úkol poskytovat péči o děti:

- I. s nařízenou ústavní výchovou,
 - i. pokud mají závažné poruchy chování nebo
 - ii. pokud pro svou přechodnou nebo trvalou duševní poruchu vyžadují výchovně léčebnou péči nebo
- II. s uloženou ochrannou výchovou,
- III. jsou-li nezletilými matkami, které splňují podmínky uvedené v písmenu a) nebo b), a jejich děti, které nemohou být vzdělávány ve škole, která není součástí dětského domova se školou (Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů).

c) Středisko výchovné péče

Středisko poskytuje služby klientům, mezi něž patří v první řadě děti, u nichž hrozí nebo se již projevují poruchy chování nebo sociální problémy, a děti, které byly rozhodnutím soudu nebo podle zvláštního právního předpisu umístěny do střediska, aby zde získaly potřebnou péči a výchovu. Tento druh péče mohou využívat až do dosažení věku 26 let. Služby mohou čerpat také osoby odpovědné za výchovu a pedagogičtí pracovníci.

Středisko nabízí následující druhy služeb: poradenské, terapeutické, diagnostické, vzdělávací, speciálně pedagogické a psychologické, výchovné a sociální a informační. Poradenské služby zahrnují konzultace a poskytování odborných informací a pomoci klientům a různým orgánům a organizacím, včetně škol a školských zařízení. Terapeutické služby mají za cíl pomoci klientovi urychlit integraci do původní rodiny. Diagnostické služby se zabývají vyšetřením klienta formou pedagogických a psychologických činností a vydávají doporučení školám a školským zařízením. Vzdělávací služby hodnotí úroveň dosažených znalostí a dovedností klienta a posuzují jeho specifické vzdělávací potřeby. Speciálně pedagogické a psychologické služby směřují k nápravě poruch v sociálních vztazích a chování a k integraci osobnosti klienta a jeho rodiny. Výchovné a sociální služby se týkají osobnosti klienta, jeho rodinné situace a nezbytné sociálně-právní ochrany dětí. Informační služby spočívají ve zprostředkování kontaktů klientovi s jinými orgány a subjekty, které se podílejí na realizaci opatření sociálně-právní ochrany dítěte, nebo za účelem zajištění dalších poradenských nebo terapeutických služeb v zájmu klienta (Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy

nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů).

d) Výchovný ústav

Výchovné ústavy se zaměřují na děti starší než 15 let s vážnými problémy v chování, které podléhají ústavní, nebo ochranné výchově. Jejich úkolem je poskytovat výchovu, vzdělání a sociální péči těmto dětem. Pokud se u dítěte staršího než 12 let s uloženou ochrannou výchovou projevují vážné poruchy chování, jež nelze řešit v dětském domově se školou, může být také umístěno do výchovného ústavu (Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů).

4 Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Jak jsme si již výše zmínili, OSPOD zajišťuje ochranu práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu jeho oprávněných zájmů včetně ochrany jeho jmění a obnovu narušených funkcí rodiny (Knotová, 2014, str. 22–23).

Nyní si tento orgán blíže rozebereme.

4.1 Činnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí

1) Prevence a poradenství

Pomáhá rodičům při řešení problémů, které souvisejí s výchovou a péčí o dítě. Poskytuje nebo zprostředkovává rodičům poradenství týkající se vzdělání a péče o dítě, včetně dětí se zdravotním postižením. Organizuje také přednášky a kurzy zaměřené na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě. Navíc nabízí poradenství pro zájemce o osvojení nebo pěstounskou péči (Pemová a Ptáček, 2022, str. 300).

2) Případová práce (pomoc a sanace)

Hodnotí situaci dítěte (IPOD) a provádí další management při poskytování péče. Pořádá případové konference. Poskytuje pomoc při prosazování nároku dítěte na alimenty, včetně pomoci s podáním žádosti u soudu. Poskytuje pomoc rodičům poté, kdy bylo dítě umístěno do instituce pro výkon opatření ústavní výchovy (ÚV) nebo zvláštního diagnostického vzdělávání a péče (ZDVOP), zejména pomocí uspořádání rodinných vztahů, aby se dítě mohlo vrátit do rodiny. Provádí vyhledávání ohrožených dětí (Pemová a Ptáček, 2022, str. 300).

3) Kuratela

Provádí analýzu situace v oblasti sociálně-patologických jevů u dětí a mladistvých a navrhuje preventivní opatření. Účastní se přestupkového a trestního řízení a řízení o trestných činech, která jsou vedena proti dětem a mladistvým. Spolupracuje se středisky Probační a mediační služby. Poskytuje pomoc dětem po propuštění z institucí pro ústavní výchovu a ochrannou výchovu po propuštění z výkonu trestu (Pemová a Ptáček, 2022, str. 300).

4) Opatření na ochranu dětí (návrhy k soudu)

OSPOD předkládá návrhy na rozhodnutí týkající se různých situací souvisejících s péčí o dítě. Tyto situace zahrnují potřebu souhlasu rodiče k osvojení dítěte, omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti, prodloužení nebo zrušení ústavní výchovy, přesun dítěte

do jiného zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, svěřeni dítěte do péče zařízení pro děti, svěřeni dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, pozastavení výkonu povinnosti a práva péče o dítě u nezletilého rodiče, zachování povinnosti a práva péče o dítě a osobního styku s dítětem u rodiče omezeného ve svéprávnosti, zbavení rodiče práva dát souhlas k osvojení nebo dalších povinností a práv osobní povahy, předběžné opatření a ustanovení poručníka nebo opatrovníka dítěte.

5) Ukládání povinnosti

Mezi činnosti, které OSPOD provádí, patří také nařízení využití odborného poradenství, včetně první konzultace se zapsaným mediátorem. OSPOD může vhodným způsobem napomenout dítě, rodiče, jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte nebo toho, kdo narušuje řádnou péči o dítě. Dále může stanovit a provádět nad dítětem dohled a uložit dítěti, rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte omezení, které brání působení škodlivých vlivů na výchovu dítěte.

6) Dohledová činnost

Dohledová činnost OSPOD zahrnuje sledování výkonu ústavní a ochranné výchovy a pobytu dětí umístěných v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc. OSPOD také sleduje mladistvé umístěné ve vazbě nebo věznici pro výkon trestu odnětí svobody a důvody pro pokračování ústavní nebo ochranné výchovy. Kromě toho má OSPOD pravomoc povolovat pobyt dítěte v ústavní nebo ochranné výchově v domácím prostředí.

7) Náhradní rodinná péče

OSPOD má také pravomoc provádět činnosti v oblasti náhradní rodinné péče, jako je zprostředkování osvojení a pěstounské péče. Vybírá vhodné osoby pro osvojení a pěstounskou péči, včetně pěstounské péče na dobu přechodnou a vede evidenci osob a dětí vhodných pro náhradní rodinnou péči. Uzavírá také dohody o výkonu pěstounské péče a dohlíží nad jejím výkonem.

8) Opatrovnictví

OSPOD vykonává také kolizní a majetkové opatrovnictví a poručenství.

9) Další činnosti

Dále má OSPOD právo vykonávat další činnosti, jako jsou výkon sociálně-právní ochrany dětí v souvislosti s cizinou a spolupráce s Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Může také udělovat sankce v rámci přestupkového řízení a účastnit se komisí sociálně-právní ochrany dětí (Pemová a Ptáček, 2022, str. 301).

4.2 Individuální plán ochrany dítěte

Podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, má obecní úřad obce s rozšířenou působností povinnost vypracovat individuální plán ochrany dítěte na základě zhodnocení situace dítěte a jeho rodiny. Tento plán se vytváří ve spolupráci s rodiči nebo jinou osobou zodpovědnou za výchovu dítěte a zapojují se do něj odborníci, kteří se zabývají řešením problémů, jež dítě a jeho rodina zažívají. IPOD definuje příčiny, které ohrožují dítě, a určuje opatření, která mají zajistit ochranu dítěte, pomoci rodině v ohrožení a posílit funkce rodiny. IPOD obsahuje časový plán, který určuje, kdy se mají opatření provádět. Pokud je to možné, IPOD má dítěti umožnit setrvání dítěte v péči rodičů nebo jiných zodpovědných osob. IPOD se pravidelně aktualizuje zejména v situacích, kdy je nařízena ústavní nebo ochranná výchova nebo kdy je dítě umístěno do zařízení pro děti potřebující okamžitou pomoc nebo do pěstounské péče (Matoušek a Pazlarová, 2016, str. 16).

4.3 Formy náhradní rodinné péče

Existuje několik způsobů, jak poskytnout náhradní rodinnou péči dětem, které mají potřebu být mimo svou původní rodinu. Tyto způsoby jsou vždy preferovány před umístěním dítěte do ústavní péče. Každá forma náhradní rodinné péče má své vlastní charakteristiky, výhody a potenciální rizika. Rozhodnutí o umístění dítěte do náhradní rodinné péče je vždy v kompetenci soudu, který bere v úvahu nejlepší zájem dítěte. Především na náhradní rodiče jsou kladeny vysoké nároky. Ti, kdo prošli odborným školením, mají jasnější představu o tom, co znamená přijmout dítě do náhradní rodinné péče, než lidé blízcí dítěti, kteří nebyli odborně připraveni. Bez ohledu na to všichni potřebují odbornou podporu a vedení od prvního okamžiku, kdy přijmou dítě do své péče. Pouhá touha poskytnout domov dítěti, jež ho potřebuje, nestačí (Francírková a Kocourková a spol, 2015, str. 78).

a) Svěření dítěte do péče jiné osoby

Pokud osoba blízká nebo příbuzná přijme dítě do své péče a pokud to není v rozporu s nejlepším zájmem dítěte, dává jí soud přednost před jinými osobami. Většinou se jedná o prarodiče dítěte. Osoby, které tak pečují o dítě, neobdrží pěstounské dávky, ale rodiče dítěte jsou povinni platit stanovené výživné. Někdy se ale stává, že prarodiče hradí náklady na dítě ze svých úspor nebo důchodů, aniž by si nechali vyplácet výživné. V takových

případech je třeba, aby orgán sociálně-právní ochrany dětí aktivně řešil tuto situaci a pomohl prarodičům uplatnit jejich nároky (Francírková a Kocourková a spol, 2015, str. 78).

b) Pěstounská péče

V České republice pěstounskou péči garantuje a financuje stát. V této formě péče je dětí více než těch, které jsou osvojovány. Soud může rozhodnout o pěstounské péči po dobu, kdy rodiče nemohou osobně o své dítě pečovat. Pokud rodiče požadují dítě zpět, soud může jejich žádosti vyhovět, pokud to bude v zájmu dítěte. Pěstoun musí zajistit řádnou péči o dítě, musí mít bydliště v ČR a souhlasit se svěřením dítěte do péče. Pěstoun nemá vůči dítěti žádnou vyživovací povinnost a může ho zastupovat pouze v běžných záležitostech. Pěstounská péče zaniká nejpozději v okamžiku, když dítě dosáhne plnoletosti, jinak tehdy, když nabude plné svéprávnosti. Existuje i specifická forma pěstounské péče, a to příbuzenská pěstounská péče, která má v ČR přednost. V této formě péče obvykle neprobíhá zprostředkování náhradní rodinné péče krajským úřadem a dítě je svěřeno do péče přímo příbuzným. Před svěřením se však pečlivě posuzuje, zda jsou tito lidé vhodní a mají výchovné předpoklady (např. trestní bezúhonnost) (Francírková a Kocourková a spol, 2015, str. 79).

c) Pěstounská péče na přechodnou dobu

Seznam osob schopných poskytnout dítěti dočasnou péči vede krajský úřad. Tyto osoby jsou pečlivě vybírány a proškoleny. Dítě může být svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu pouze soudem, a to na určitou dobu za těchto podmínek:

- rodič není ze závažných důvodů schopen dítě vychovávat,
- dojde-li ke splnění podmínky, na jejímž základě může matka dát souhlas k adopci, nebo když rodič zruší souhlas s adopcí dítěte,
- až do rozhodnutí soudu o tom, že není nutný souhlas rodičů k adopci.

Soud je povinen nejméně jednou za 3 měsíce přezkoumat důvody, proč bylo dítě svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu, a požádat o zprávy od orgánu sociálně-právní ochrany. Pokud důvody již neexistují, soud rozhodne o jiné formě výchovy dítěte. Tento druh náhradní rodinné péče je obvykle omezen na jeden rok, avšak pokud jsou sourozenci dítěte svěřeni do stejné péče u stejného pěstouna, ale později a na dobu ne delší než u prvního sourozence, tato lhůta se prodlužuje. Pěstouni, kteří se specializují na přechodnou péči, by měli být připraveni přijmout jakékoli dítě, jež potřebuje jejich pomoc. Krajský úřad při posuzování a zařazování těchto pěstounů do evidence bere v úvahu specifika každé rodiny (věk a počet dětí v rodině, schopnosti rodiny atd.) a následně se

rodiny specializují na děti různých věkových skupin, sourozenecké skupiny a děti s různými výchovnými problémy. Pěstouni, kteří přijímají děti na přechodnou dobu, by měli mít nejmladší dítě ve věku alespoň osm let. Není povoleno, aby si pěstoun stanovil podmínky, že nepřijímá děti menšinového etnika. Pěstouni také mají povinnost úzce spolupracovat s biologickou rodinou dítěte (Francírková a Kocourková a spol, 2015, str. 78–79).

d) Poručenská péče

Dítě je svěřeno do poručenské péče v případě, kdy byli jeho rodiče zbaveni nebo jim byla pozastavena rodičovská povinnost, nebo již nežijí. Poručník je jmenován, aby reprezentoval dítě, které nemá zákonného zástupce. Pokud poručník osobně pečuje o dítě, odpovídá soudu za výkon poručenské péče a pravidelně mu podává zprávy o jejím výkonu. Poručník pečující o dítě má nárok na stejné dávky jako pěstoun a musí uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče a řídit se povinnostmi pěstounů. Na rozdíl od pěstounů má větší pravomoc, protože dítě, které mu bylo svěřeno do péče, zastupuje namísto jeho rodičů (Francírková a Kocourková a spol, 2015, str. 79).

e) Osvojení

Osvojením se rozumí, že cizí osoba je přijata za vlastní. Osvojení musí být v souladu se zájmy nezletilého. V evidenci dětí pro zprostředkování osvojení jsou zařazeny všechny děti, které je možné osvojit. To zahrnuje děti, které lze umístit do péče budoucího osvojitele nebo do péče před osvojením. Věk, zdravotní stav, vývojové potřeby nebo etnikum dítěte nejsou pro jeho zařazení do evidence rozhodující. Určující jsou potřeby dítěte, nikoli to, zda se v danou chvíli podaří najít vhodného zájemce v evidenci žadatelů o osvojení. Pokud nelze dítě umístit do osvojitelé rodiny, hledá se pro něj vhodná pěstounská rodina (Francírková a Kocourková a spol, 2015, str. 80).

Mezi osvojitelem a dítětem se vytváří stejné právní příbuzenské vztahy jako mezi rodiči a dětmi. Rozhodnutím soudu o osvojení se příbuzenské vztahy dítěte s původní rodinou ruší. Osvojitelé jsou zapsáni v rodném listu dítěte jako jeho rodiče a získávají plnou rodičovskou odpovědnost. Dítě přijímá příjmení osvojitelů. Rozhodnutí o osvojení nelze zrušit po uplynutí tří let od jeho vydání, pokud bylo provedeno v souladu se zákonem. Osvojitelé jsou povinni informovat osvojené dítě o skutečnostech týkajících se osvojení, nejpozději však do zahájení školní docházky. Státní instituce nemají zvláštní dozor nad péčí o dítě v osvojitelé rodinách (Náhradní rodina, 2023).

Rodiny mohou využívat podporu nestátních organizací, které se této oblasti věnují, nebo se obrátit na oddělení sociálně-právní ochrany dětí obcí s rozšířenou působností v případě potřeby (Náhradní rodina, 2023).

f) Mezinárodní osvojení

Mezinárodní adopce znamená osvojení dítěte do jiné země nebo ze zahraničí. Pokud nelze najít rodinu pro dítě v zemi jeho původu, mezinárodní adopce může být řešením. Mezinárodní osvojení je upraveno Haagskou úmluvou o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení. Tato úmluva nařizuje signatářským státům, aby měly jeden ústřední orgán zodpovědný za osvojení dětí do a ze zahraničí. V České republice tuto funkci plní Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně a spolupracuje pouze se zeměmi, které ratifikovaly tuto úmluvu. Pro mezinárodní adopci není rozhodující státní občanství nebo trvalý pobyt žadatele, ale jeho obvyklé bydliště, tedy místo, kde skutečně žije, pracuje atd. Mezinárodní adopce může být tedy řešením i v případě, že český státní občan žijící v zahraničí chce zprostředkovat osvojení dítěte z České republiky (Náhradní rodina, 2023).

g) Hostitelská péče

Hostitelská péče není vymezena v zákoně o rodině. V případě, že není možné dítě osvojit, najít vhodné pěstouny nebo se nepodaří umístit ho do pěstounské péče, zůstává dítě několik let, často i do plnoletosti, v ústavním zařízení. Aby se alespoň částečně zabránilo psychické deprivaci z dlouhodobého pobytu v ústavu, je možné dítěti zpřístupnit návštěvy u rodin zájemců během víkendů, svátků a prázdnin. Dítě je během těchto návštěv bráno pouze jako host. O umožnění návštěv dítěte u rodiny nebo jiných osob nerozhoduje soud, ale ředitel příslušného ústavního zařízení, kde je dítě umístěno, a to po konzultaci s orgánem sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností. Když hovoříme o hostitelské péči, máme tím namysli opakované a dlouhodobé kontakty s příslušnými hostiteli (Gabriel a Novák, 2008, str. 66).

4.4 Specializace sociálního pracovníka na OSPOD

a) Pracovník OSPOD – sociální pracovník

Sociální pracovník se věnuje provádění sociálně-výchovné prevence a sociální práci s jednotlivci a skupinami řešícími nějaký problém. Cílem je prevence negativních sociálních jevů a zároveň plní funkci kurátora pro mladistvé. Dále vykonává státní správu v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a mládeže podle platných předpisů. Mezi jeho další

činnosti patří sociálně-právní poradenství, práce s problémovými rodinami, skupinami a jednotlivci a činí opatření na ochranu dětí a mladistvých podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (§ 14–16). Sociální pracovník také vykonává funkci opatrovníka a poručníka a spolupracuje s vazebními věznicemi, věznicemi pro mladistvé a zařízeními, kde se vykonává ústavní nebo ochranná výchova. Dále analyzuje situaci v oblasti sociálně-patologických jevů u mládeže, navrhuje a účastní se organizování a realizace preventivních opatření a spolupracuje s dobrovolnými nestátními organizacemi, vazebními věznicemi pro mladistvé a zařízeními, kde se vykonává ústavní nebo ochranná výchova, a také se soudy (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2005).

b) Kurátor pro děti a mládež

Sociální pracovník v roli kurátora se zabývá pomocí dětem a mladistvým, kteří trpí poruchami chování nebo jsou zapojeni do trestné činnosti. Podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí se zaměřuje zejména na děti, jež vedou zahálčivý a nemravný život, zanedbávají školní docházku, nepracují a nemají dostatek obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, žijí se prostitutí, spáchaly trestný čin nebo jsou mladší než 15 let a spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem. Také se zaměřuje na děti, které se opakovaně pokoušejí uprchnout od svých rodičů nebo jiných osob odpovědných za jejich výchovu. Administruje záležitosti týkající se dětí a mládeže, se kterými pracuje. Podává kvalifikované zprávy o nezletilých a mladistvých, kteří se dopustili trestného činu, na základě písemných požadavků orgánů činných v trestním řízení. Provádí sociální šetření, kontrolu a poskytuje poradenství pro rodinné, osobní a sociální problémy. Podává podněty na výchovná opatření a zprostředkovává pomoc odborných pracovišť a zařízení. Analyzuje patologické jevy u dětí a mládeže a navrhuje preventivní opatření. Spolupracuje s dalšími organizacemi a úřady (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2023)

c) Pracovník náhradní rodinné péče

Sociální pracovník náhradní rodinné péče se zabývá hledáním vhodných rodin nebo osob pro osvojení nebo přijetí dítěte do pěstounské péče. Vedle toho vede dokumentaci o dítěti a žadateli, odborně zpracovává rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče a přijímá souhlas rodičů k osvojení dítěte. Sociální pracovník také plní funkci opatrovníka nebo poručníka a přijímá opatření na ochranu dětí a mladistvých podle platných právních předpisů (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2005).

d) Pracovník pro týrané, zneužívané a zanedbávané děti, syndrom CAN

Sociální pracovník pracující s dětmi se syndromem CAN se zabývá komplexním šetřením a diagnostikou dítěte. Komplexní anamnéza, kterou sestavuje, obsahuje zdravotní a sociální údaje včetně prenatálních a perinatálních informací. Na základě této anamnézy se dále provádí sociální diagnóza, jež hodnotí současnou situaci dítěte na tělesné, duševní a společenské úrovni. Sociální diagnóza posuzuje také schopnost dítěte zapojit se do společenského života a stanovuje zásahy, které jsou potřebné v rámci sociální terapie. Sociální pracovník pracuje také v terénu, což mu umožňuje získat objektivní informace o rodině a dítěti. Důležitou roli hraje koordinace práce na anamnéze, diagnostice a terapii a také prevence. Cílem sociálního pracovníka je podpořit rodinu a posílit kladné vlivy v ní působící, zatímco odstraňuje nebo zmírňuje negativní jevy, jež mohou rodinu ovlivňovat (Dunovský et al., 1995, str. 163).

4.5 Spolupráce OSPOD s jinými organizacemi

OSPOD spolupracuje s různými organizacemi a institucemi, úřady práce, pracovníky v oblasti zdravotnictví, školství, městské a státní policie, soudů, státním zastupitelstvím, probační a mediační služby, ústavních zařízení pro děti a středisek výchovné péče. Dále spolupracuje s nestátními organizacemi, které se specializují na podporu ohrožených dětí a rodin, a také se účastní komunitního plánování sociálních služeb společně se zástupci samosprávy a dalšími organizacemi, které jsou zapojeny do sítě sociálních služeb (Matoušek a Pazlarová, 2016, str. 46).

5 Shrnutí

Výše uvedené informace nám ukazují, že sociální práce zahrnuje mnoho aspektů a pohledů a že její existence je zásadní pro správné fungování společnosti v mnoha oblastech. Bez sociálních pracovníků by se lidé, kteří potřebují pomoc, mohli ocitnout v těžké, mnohdy zcela bezvýchodné situaci. Práce sociálních pracovníků je velmi náročná, a to především po stránce psychické. Stejně tak je důležité zdůraznit, že neustálé vzdělávání, profesní rozvoj a řada důležitých morálních vlastností jsou nezbytné pro kvalitní výkon této profese. Vzhledem k tomu, jak důležitou roli sociální práce hraje, je třeba pokračovat v podpoře této oblasti a poskytnout sociálním pracovníkům veškerou podporu, kterou potřebují, aby mohli i nadále pomáhat těm, kdo to potřebují.

6 PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE

V praktické části je mým hlavním cílem zkoumat nahlížení sociálních pracovníků působících v orgánech sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) na studenty, kteří k nim docházejí na odbornou praxi. Zajímá mě, jak sociální pracovníci vnímají studenty na praxi, zda je vnímají jako omezení, nebo spíše jako příležitost k obohacení vlastní práce a formu osobního rozvoje. Chtěla bych pochopit, jak tato interakce ovlivňuje kvalitu sociálních služeb a jaké přínosy má práce se studenty na profesní růst sociálních pracovníků.

Dalším důležitým aspektem mého výzkumu je zkoumání toho, zda práce se studenty na odborné praxi otevírá nové pohledy na sociální práci. Zajímá mě, zda sociální pracovníci vnímají tuto praxi jako příležitost pro získání nových zkušeností a inovativních přístupů. Doufám, že mé výsledky přispějí k lepší spolupráci mezi vysokými školami a organizacemi poskytujícími sociální služby.

6.1 Cíl práce

Cílem mé bakalářské práce je zjistit postoje sociálních pracovníků ke studentům, kteří docházejí na odborné praxe.

6.2 Výzkumné otázky

Pro vypracování cíle této bakalářské práce jsem si stanovila základní výzkumnou otázku v tomto znění:

ZVO: Jaké postoje mají sociální pracovníci ke studentům docházejícím na odborné praxe v Praze?

Abych dokázala odpovědět na tuto otázku vytvořila jsem několik dílčích výzkumných otázek.

DVO 1: *Vnímají sociální pracovníci studenty na praxi jako omezení?*

DVO 2: *Jak vnímají sociální pracovníci přínosnost praxe studentů pro svou práci?*

DVO 3: *Mají sociální pracovníci dojem, že práce se studenty jim poskytuje nový pohled na práci?*

DVO 4: *Jakou mají sociální pracovníci celkovou zkušenost se studenty?*

6.3 Výzkumná strategie a metoda sběru dat

V této sekci se budu věnovat metodám sběru dat. Nejprve teoreticky představím dvě nejčastěji používané strategie využívané při sběru dat a analýze výsledků a následně zvolím tu, která bude lépe vyhovovat mému výzkumu.

V kvalitativním šetření začíná výzkumník obvykle výběrem tématu a stanovením základních výzkumných otázek, které může modifikovat nebo doplnit v průběhu výzkumu. Kvalitativní výzkum se často považuje za emergentní nebo pružný, protože během něj mohou vznikat nové otázky, hypotézy a rozhodnutí o modifikaci výzkumného plánu. Práce kvalitativního výzkumníka se podobá práci detektiva, který sbírá a analyzuje informace, aby osvětlil výzkumné otázky. Sběr dat a jejich analýza v kvalitativním výzkumu probíhají v delším časovém intervalu, kdy výzkumník vybírá místa pozorování a jedince, jež dále sleduje v různých časových okamžicích. Sběr a analýza dat probíhají současně, výzkumník přezkoumává své domněnky a závěry během cyklů výzkumu (Hendl, 2005, str. 50).

Kvantitativní výzkum se opírá o náhodný výběr, experimenty a pevnou strukturu sběru dat, jako jsou testy, dotazníky a pozorování. Měřením konstruovaných konceptů získaná data se poté analyzují pomocí statistických metod. Tím se snažíme prozkoumat, popsat a případně ověřit pravdivost našich předpokladů o vztazích mezi sledovanými proměnnými. Kvantitativní výzkum je obvykle spojován s hypoteticko-deduktivním modelem vědy, který se skládá z teorie, hypotézy, operační definice, měření, testování hypotézy a verifikace (Hendl, 2005, str. 46).

Výzkumná strategie mé bakalářské práce je založena na využití kvantitativní metody prostřednictvím dotazníkového šetření. Pro tento účel plánuji oslovit všechna oddělení orgánů sociálně-právní ochrany dětí v Praze, která se liší svým časovým rozvržením a specializací. S ohledem na tyto faktory se mi nepodařilo zvolit kvalitativní přístup k výzkumu. Dotazník je vytvořen pomocí nástroje Formuláře Google a bude elektronicky distribuován mezi vedoucí pracovníky jednotlivých oddělení. Ti jej následně přepošlou dále mezi sociální pracovníky.

6.4 Výsledná podoba dotazníků

Konečná verze dotazníku je v polostrukturované formě. Vyskytují se zde otázky se třemi typy odpovědí:

- a) Uzavřené – respondent má k dispozici předem stanovené možnosti odpovědí, které mohou být buď jednoznačné, nebo se mohou pohybovat v rámci určitého rozmezí (například při otázce na věk s možnostmi 18–24 let, 25–30 let, 31–35 let atd.).
- b) Polouzavřené – umožňují dotazovanému vybírat z předem připravených možností odpovědí, avšak v případě, že žádná z nich neodpovídá skutečnosti, je mu umožněno doplnit vlastní odpověď, např. volba jako „jiné“. Otevřené – poskytují dotazovanému možnost sestavit odpověď kompletně vlastními slovy. Tento typ odpovědi umožňuje podrobnější průzkum tématu, jeho nevýhodou je však náročnější zpracování takovýchto odpovědí.

Dotazník obsahuje celkem 24 otázek a je rozdělen do tří částí. První, která se věnuje obecným informacím o dotazovaném. Druhá je zaměřena na sociální pracovníky a otázky týkající se toho, zda a jak často měli na starosti studenty na praxi. Poslední část se zaměřuje přímo na názor sociálních pracovníků na studenty a jejich vliv na pracovníky. Protože jsem si vědoma toho, že ne na všech odděleních přijímají studenty na praxe, na začátku druhé sekce jsem dotazované informovala o tom, že v případě, že jejich OSPOD studenty na praxe nepřijímá, mají přeskočit na konec dotazníku a odpovědi odeslat. Na začátku třetí sekce jsem stejným způsobem nabádala sociální pracovníky, kteří nikdy studenty na praxe neměli, protože pro ně zbytek dotazníku také není relevantní.

6.5 Výběr vzorku

Díky zaměření mé práce jsem měla relativně snadný úkol při výběru vzorku. Mým záměrem je získat odpovědi od co nejvíce sociálních pracovníků pracujících na OSPOD v Praze. Přestože jsem nedokázala přesně zjistit počet pracovníků na 22 pracovištích OSPOD v Praze, předpokládám, že na každém z nich pracují alespoň 3 sociální pracovníci. Z tohoto důvodu jsem si stanovila jako svůj cíl získat minimálně 66 odpovědí od cílových respondentů.

6.6 Popis zkoumané skupiny

Mým výzkumným souborem jsou sociální pracovníci pracující v OSPOD, kteří se zabývají pomocí dětem v ohrožení a jejich rodinám. Protože cílem mého výzkumu je zjistit, jaký vliv mají studenti na tyto sociální pracovníky, zaměřuji se konkrétně na ty pracovníky, kteří měli zkušenost s vedením studentů na odborné praxi.

6.7 Silné a slabé stránky výzkumu

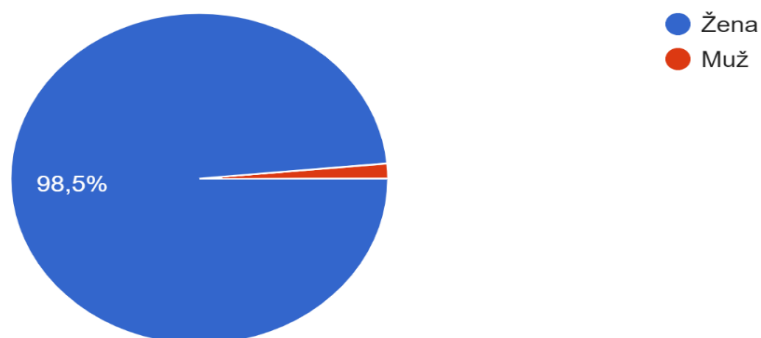
Mezi silné stránky výzkumu patří například vysoká efektivita, která umožňuje získat informace od velkého množství jedinců s minimálními náklady. Dotazník také minimalizuje riziko odchýlení se od tématu, což může být u rozhovorů častým problémem. Nicméně dotazník má také některé nevýhody, například možnost zkreslení odpovědí respondentů nebo nepochopení otázek. Další nevýhodou je, že nelze ověřit, zda dotazník vyplňovala osoba, která nás zajímá. Interpretace odpovědí je také omezena pouze na grafický záznam.

6.8 Výsledky a popis jednotlivých odpovědí

Po obdržení odpovědí jsem vytvořila grafy pro otázky s uzavřenými i otevřenými možnostmi odpovědí. Pro otázky s polouzavřenými možnostmi odpovědí jsem zaznamenala odpovědi dotazovaných a popsala je pod grafem.

Otázka č. 1: Jste ...

Graf 1: Pohlaví

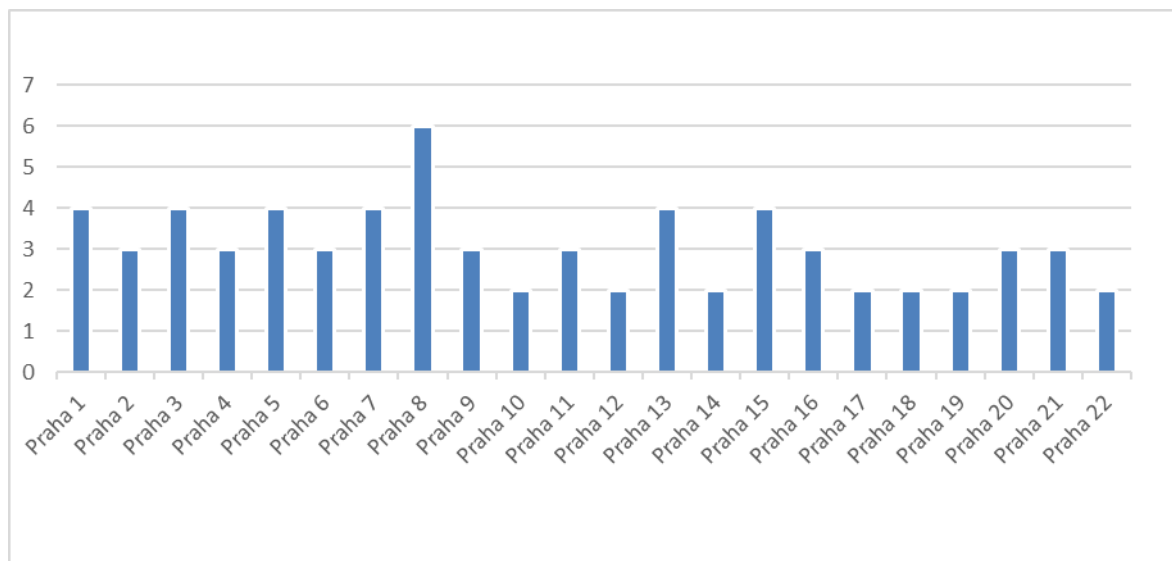


Zdroj: Vlastní

Ze získaných dat je zřejmé, že na OSPOD jsou 98,5 % (67 osob) zastoupeny ženy.

Otázka č. 2: Na jakém OSPOD v Praze pracujete?

Graf 2: Oddělení práce

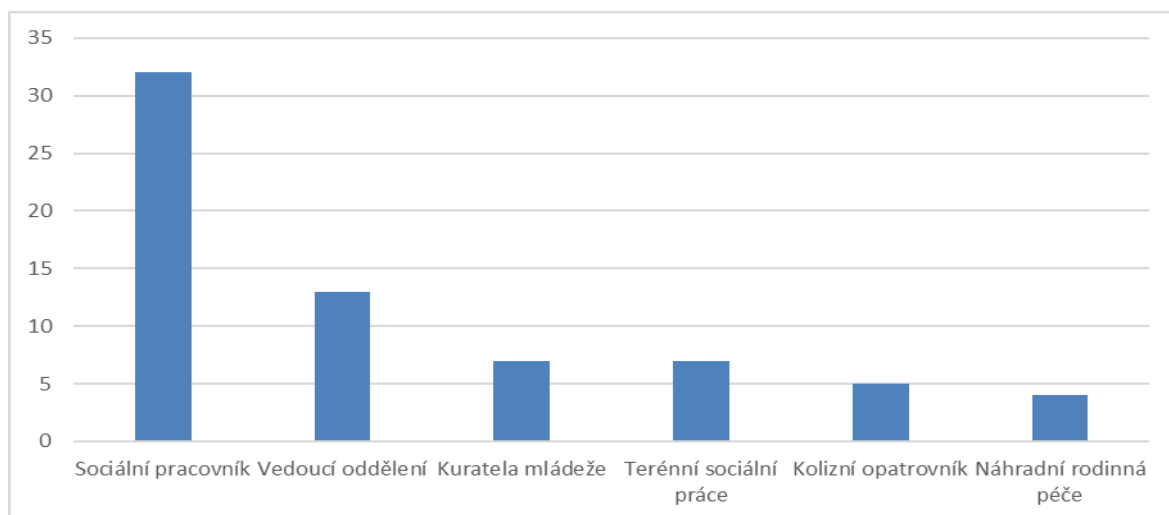


Zdroj: Vlastní

Na tomto grafu můžeme vidět návratnost dotazníků z jednotlivých oddělení. S nejvyšším počtem odeslaných dotazníků (6 dotazníků) na Praze 8 a nejnižším na Praze 10, 12, 17, 18, 19 a 22 (2 dotazníky).

Otázka č. 3: Jaká je Vaše náplň práce?

Graf 3: Náplň práce

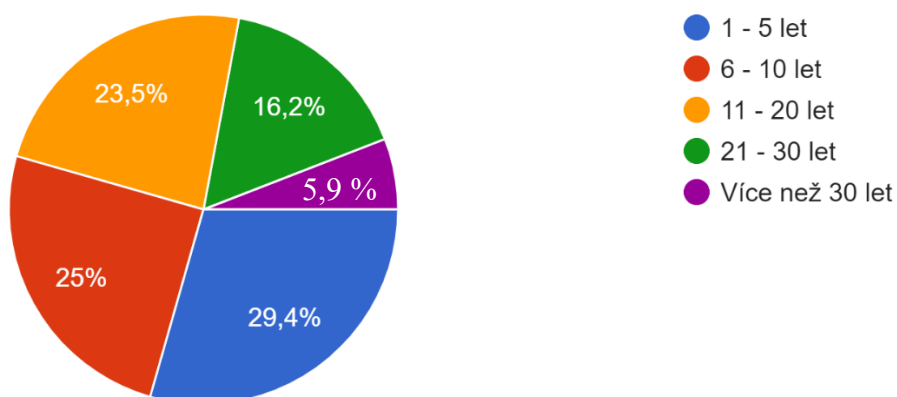


Zdroj: Vlastní

Nejvíce zastoupenou pracovní pozicí mezi dotazovanými je sociální pracovník (32 osob), dále vedoucí oddělení (13 osob), kuratela mládeže (7 osob) a terénní sociální práce (7 osob). Kolizního opatrovníka vykonává 5 dotazovaných a nejméně zastoupenou pracovní pozicí je práce v náhradní rodinné péči (4 osoby).

Otázka č. 4: Kolik let pracujete na OSPOD?

Graf 4: Délka pracovního poměru

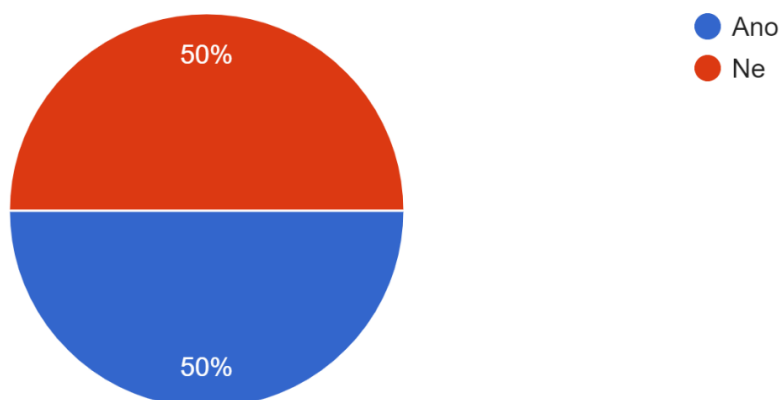


Zdroj: Vlastní

Zaměříme-li se na délku praxe v oboru, z odpovědí vidíme, že nejvíce respondentů (29,4 %, což odpovídá 20 osobám) má 1–6 let praxe v oboru. Druhá největší skupina respondentů (25 %, tedy 17 osob) má 6–10 let praxe. Další skupinou jsou respondenti s 11–20 lety praxe, kteří tvoří 23,5 % (16 osob), a na čtvrtém místě jsou dotázaní s praxí 21–30 let (16,2 %, tedy 11 osob). Nejméně zastoupenou skupinou jsou pracovníci s více než 30 lety praxe v oboru, což odpovídá 5,9 % (4 osoby). Podle odpovědí můžeme shrnout, že je tato skupina velmi různorodá a je zastoupena každá možnost v dotazníku, a to poměrně rovnoměrně. Odpovědi dotazníku budou tedy získány napříč věkovými kategoriím i zkušenostem z praxe. Obávala jsem se, že odpovídat budou pouze lidé s kratší praxí, protože budou mít čas a energii, zatímco pracovníci s praxí třeba již 20 let budou mít za sebou již celou řadu výzkumných šetření a nebudou mít zájem se účastnit dalšího.

Otázka č. 5: Byl/a jste v době svých studií na praxi na OSPOD?

Graf 5: Odborná praxe sociálního pracovníka

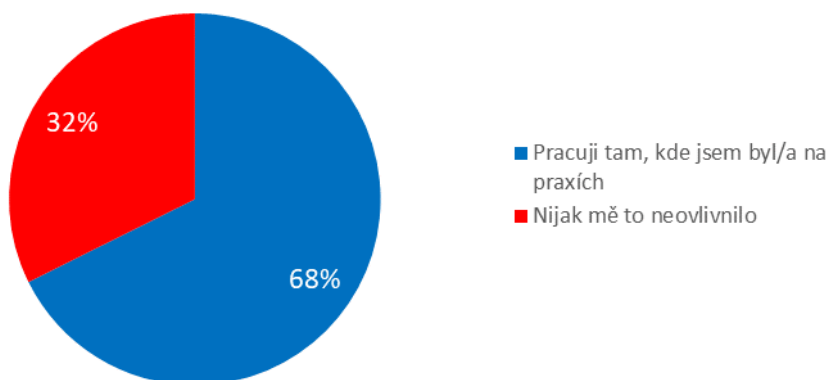


Zdroj: Vlastní

Následující otázkou jsem chtěla zjistit, kolik sociálních pracovníků mělo praxi na OSPOD během svých studií. Podle odpovědí mělo tuto praxi 50 % respondentů (celkem 34 osob), naopak druhá polovina dotázaných tuto praxi neabsolvovala.

Otázka č. 6: Pokud jste na praxi na OSPOD byl/a, ovlivnilo Vás to nějak při výběru pracoviště a jak?

Graf 6: Vliv odborné praxe sociálního pracovníka

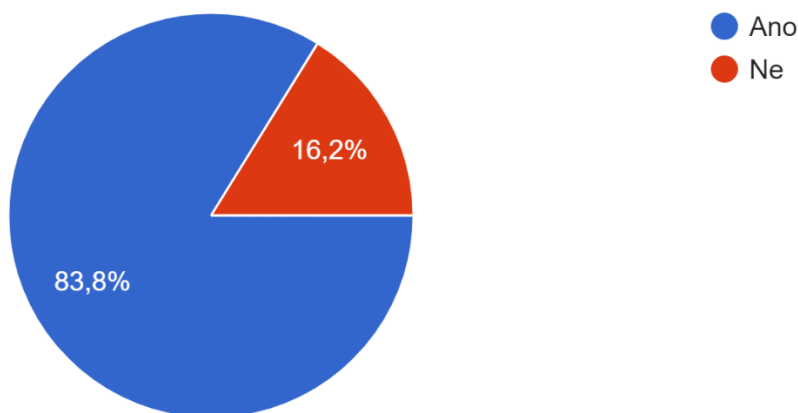


Zdroj: Vlastní

Předchozí otázka nabízela možnost odpovědět, zda měla praxe nějaký vliv na současnou pracovní pozici respondentů. Většina respondentů (68 %, tedy 23 osob) odpověděla kladně a uvedla, že nyní pracuje na oddělení, kde dříve vykonávala praxi na OSPOD. Ostatních 32 % (11 osob) praxe na OSPOD neovlivnila volbu současné pracovní pozice.

Otázka č. 7: Přijímá Váš OSPOD studenty na odbornou praxi?

Graf 7: Poskytování praxe

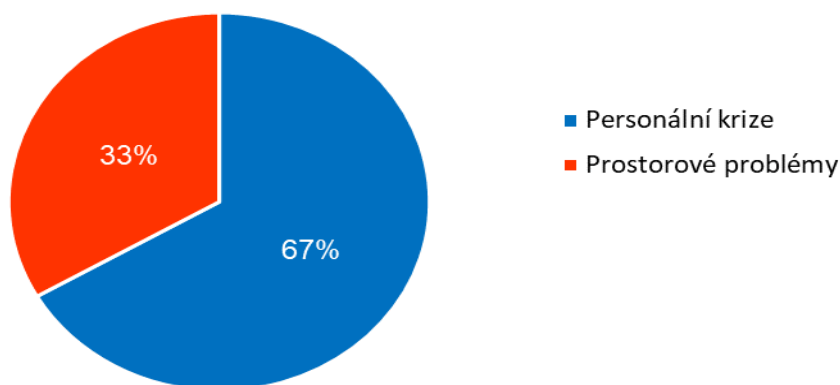


Zdroj: Vlastní

Tato otázka ukázala, že celkem 83 % (57 osob) sociálních pracovníků pracuje na OSPOD, který studenty na praxi přijímá, naopak 16,2 % (11 osob) působí na odděleních, jež studenty nepřijímají.

Otázka č. 8: Pokud Váš OSPOD studenty na praxi nepřijímá, proč?

Graf 8: Důvod neposkytování praxe



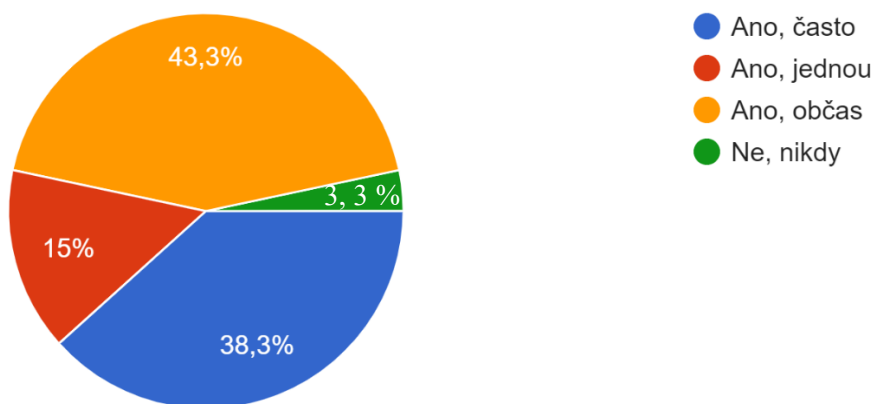
Zdroj: Vlastní

Podle výsledků je nejčastější překážkou pro přijímání studentů personální krize, a to v 67 % (8 osob) případů, a druhým faktorem jsou prostorové problémy, jež uvedlo 33 % (4 osoby).

Tyto otázky patřily do sekce první, kde jsem se věnovala spíše obecným otázkám, na něž mi mohli odpovědět všichni pracovníci OSPOD. Nyní se dostávám k otázkám, na které mi mohou odpovědět pracovníci, kteří pracují na OSPOD přijímajících studenty na praxi. Na tyto otázky mi tedy odpovídá 60 respondentů

Otázka č. 9: Měl/a jste někdy na starosti studenty na odborné praxi?

Graf 9: Měl sociální pracovník studenta na praxi

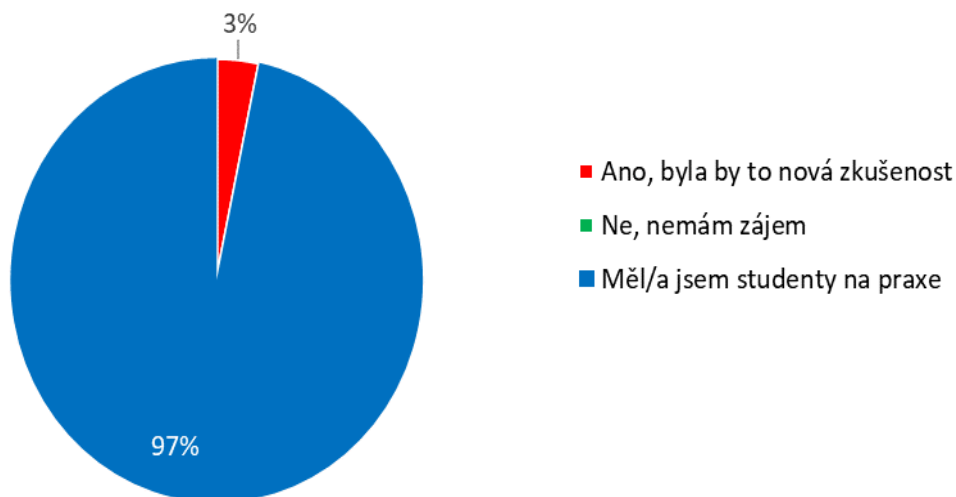


Zdroj: Vlastní

Na otázku, zda již někdy pracovník měl na starosti studenty na odborné praxi, odpovědělo 43,3 % (26 osob) – ano, občas. Dalších 38,3 % (23 osob) uvedlo – ano, často. Pouze jednou mělo na starosti studenta 15 % (9 osob) a ani jednou 3,3 % (2 osoby).

Otázka č. 10: Pokud jste nikdy studenty na praxe neměl/a, měl/a byste zájem?

Graf 10: Chtěl by sociální pracovník mít studenta na praxi

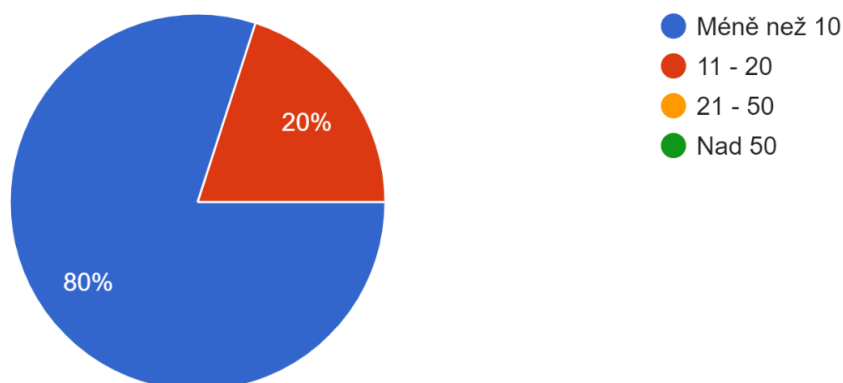


Zdroj: Vlastní

Další otázka se zaměřovala na pracovníky, kteří nikdy studenty na starosti nedostali, a měla zjistit, zda by o to měli zájem. Tito dva pracovníci odpověděli, že by zájem měli, což je dle mého názoru velmi pozitivní odpověď, protože i přesto, že zkušenost nemusí být dobrá, stále jde o zkušenost, jež do určité míry může obohatit.

Otázka č. 11: Jaké je množství studentů na odborné praxi za rok?

Graf 11: Roční množství studentů na praxi

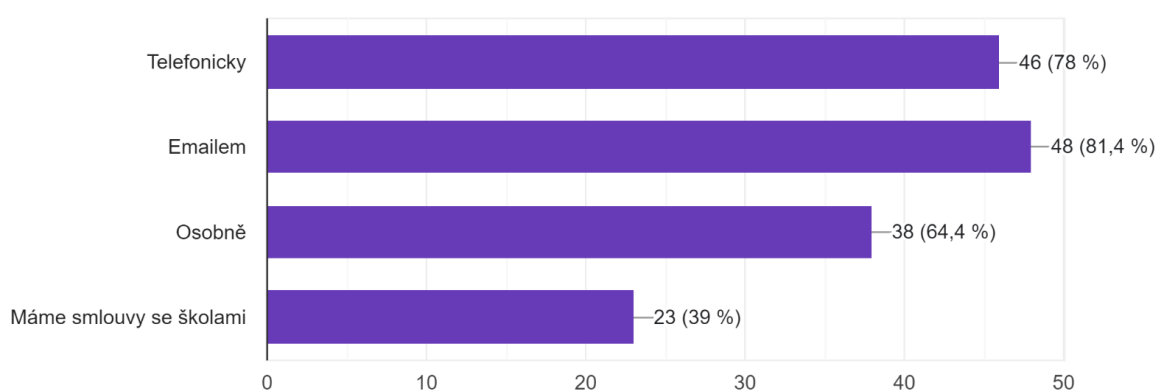


Zdroj: Vlastní

V otázce číslo 11 jsem se zeptala, kolik studentů ročně absolvuje odbornou praxi. Většina respondentů (80 %, což odpovídá 48 osobám) odpověděla, že ji na jejich oddělení absolvuje méně než 10 studentů ročně, zatímco zbylých 20 % (12 osob) uvedlo počet mezi 11 až 20 studenty. Tato otázka mne hodně zajímala hlavně z toho důvodu, že jsem vůbec nedokázala odhadnout, jaké množství může mít zájem o odbornou praxi na OSPOD. Osobně považuji tento počet za nízký.

Otázka č. 12: Jak mohou studenti Váš OSPOD kontaktovat v případě zájmu o odbornou praxi?

Graf 12: Kontaktování pracovníků studenty v případě zájmu o praxi



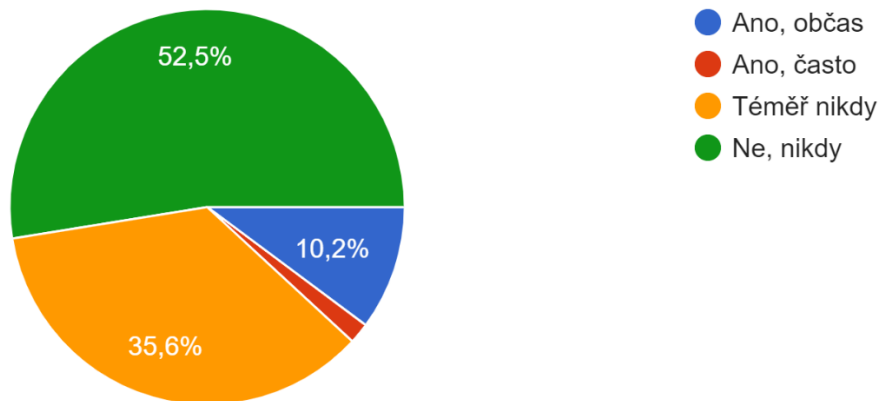
Zdroj: Vlastní

Na otázku, jak se mohou studenti spojit se sociálními pracovníky v případě zájmu o praxi, bylo možné vybrat více odpovědí. Nejvíce byla zastoupena odpověď e-mailem, kterou respondenti zvolili v 81,4 % (48 osob), telefonicky 78 % (46 osob), osobně 64,4 %

(38 osob) a nejméně zvolená byla možnost smluv se školami, a to 39 % (což se rovná 23 osobám). Celkově lze tedy říci, že studenti mají a také využívají různé možnosti k navázání kontaktu s OSPOD.

Otázka č. 13: Ukončí někteří studenti docházku na odborné praxi v průběhu jejího plnění?

Graf 13: Předčasné ukončení docházky studentů

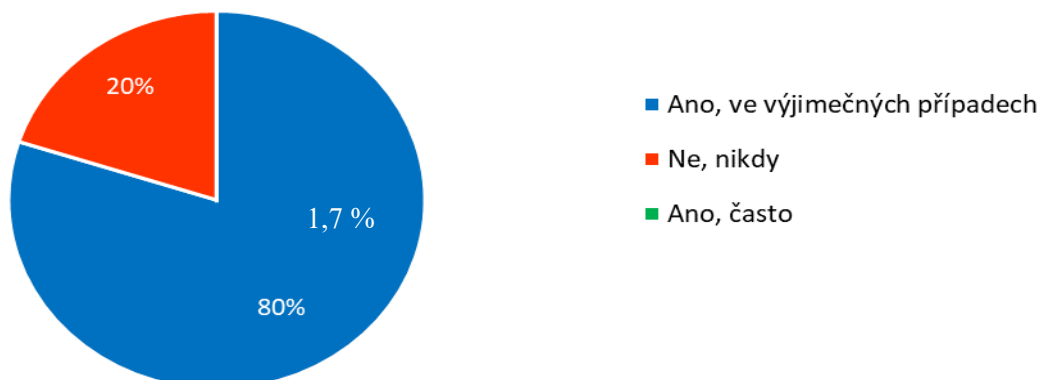


Zdroj: Vlastní

Na tuto otázku se mi dostalo následujících odpovědí: Ne, nikdy – 52,5 % (31 osob), téměř nikdy uvedlo 35,6 % (21 osob), 10,2 % (6 osob) odpovědělo ano, občas a 1,7 % (1 osoba) uvedla, že docházku ukončují studenti často. Vzhledem k vysokému počtu tří typů odpovědí, které neoznačují odchod studentů z praxe jako něco, k čemu by docházelo úplně běžně, věřím, že je to spíše ojedinělé.

Otázka č. 14: Bylo už někdy nutné někoho z praxe vyloučit?

Graf 14: Vyloučení studentů z praxe



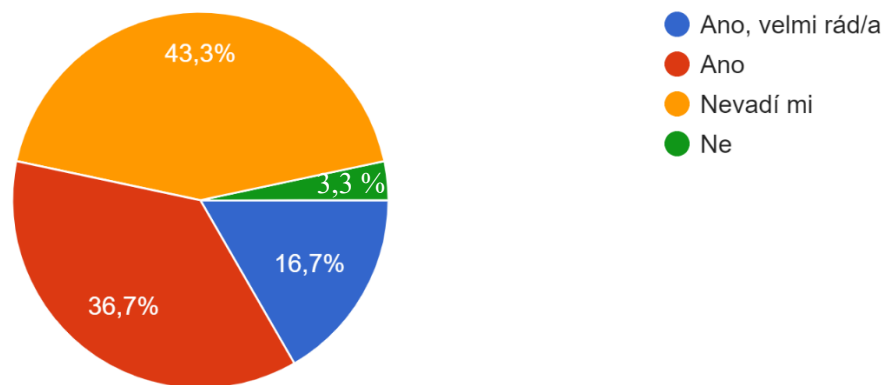
Zdroj: Vlastní

Na tuto otázku většina (80 %, tedy 48 osob) odpověděla ano, tedy že bylo nutné studenta vyloučit z praxe, zatímco zbytek (20 %, tedy 12 osob) uvedl, že tato situace u nich nikdy nenastala. Tato čísla mne zas tak moc nepřekvapila, protože chápu, že ne vždy chodí studenti na praxi zcela zodpovědně.

Toto byly otázky, které se dotazovaly blíže na praxi samotnou. Nyní budu popisovat otázky ve třetí sekci, které se dotazují sociálních pracovníků přímo na studenty.

Otázka č. 15: Pracujete se studenty rádi?

Graf 15: Pracují sociální pracovníci se studenty rádi

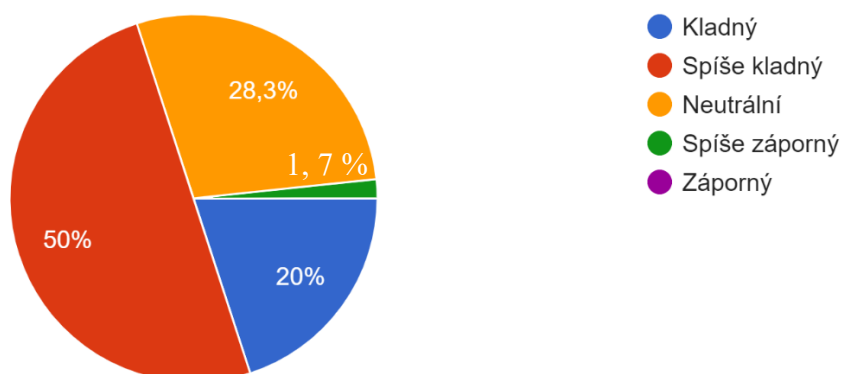


Zdroj: Vlastní

V otázce číslo 15 se ptám sociálních pracovníků, zda se studenty pracují rádi. Největší počet respondentů (43,3 %, tedy 26 osob) uvedl, že jim práce se studenty nevadí. Na druhém místě jsou respondenti, kteří odpověděli „Ano“ (36,7 %, tedy 22 osob). Další respondenti (16,7 %, tedy 10 osob) odpověděli, že pracují se studenty velmi rádi. Nejméně respondentů (3,3 %, tedy 2 osoby) odpovědělo, že práci se studenty nemají rádi. Celkově lze tedy říci, že většina respondentů nevidí práci se studenty jako problém nebo jako něco, co by jim vadilo.

Otázka č. 16: Jaký mají dle Vašeho názoru studenti přístup k zadané práci?

Graf 16: Přístup studentů k práci

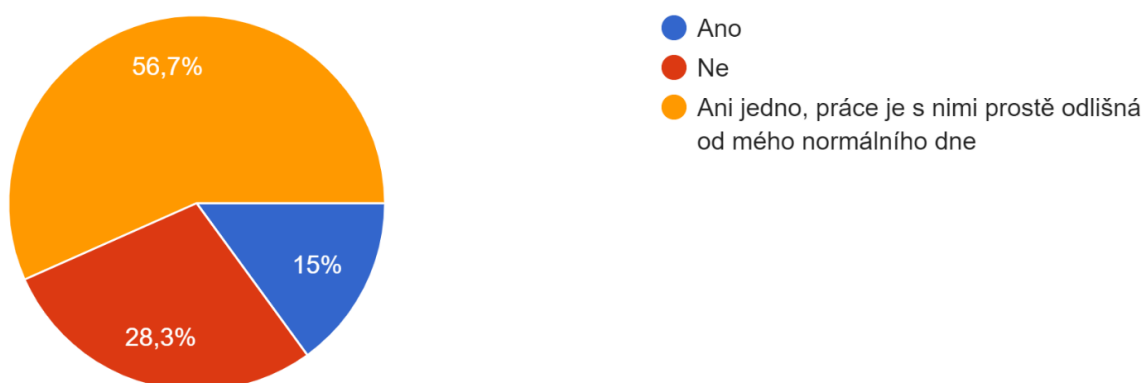


Zdroj: Vlastní

Na základě výsledků, které jsem získala na otázku, jaký mají studenti přístup k zadané práci, označilo 20 % (12 osob) jejich přístup jako kladný a 50 % (30 osob) jako spíše kladný. Téměř třetina respondentů (28,3 %) tvrdí, že studenti mají neutrální postoj. Pouze velmi malé procento (1,7 % – 1 osoba) respondentů odpovědělo, že má spíše záporný přístup k zadané práci. S výsledky této otázky jsem velmi spokojená, protože věřím tomu, že to, jak přichází studenti na praxi a jaký přístup mají k zadané práci, přímo ovlivňuje názor a postoj sociálních pracovníků k nim. Tedy čím pozitivnější budou studenti, tím pozitivnější budou sociální pracovníci.

Otázka č. 17: Narušují studenti Vaši každodenní práci?

Graf 17: Narušování práce studenty



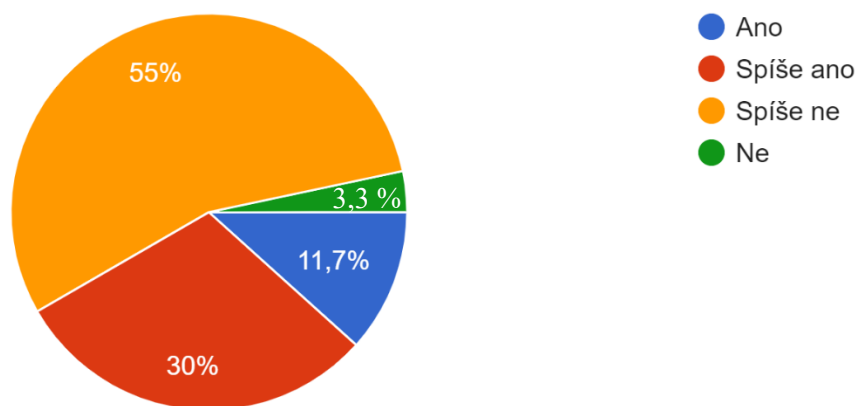
Zdroj: Vlastní

Na základě odpovědí na otázku číslo 17 lze říci, že většina respondentů (56,7 %, 34 osob) se necítí rušena studenty při své práci. Méně než třetina respondentů (28,3 %, 12 osob) se cítí rušena studenty při své práci.

17 osob) odpověděla, že studenti jejich práci nenarušují. Zároveň však 15 % (9 osob) respondentů uvedlo, že studenti jim při práci vadí. Je také důležité zdůraznit, že většina respondentů (56,7 %) připustila, že práce se studenty je prostě odlišná od jejich normálního dne, což může naznačovat, že studenti sice ovlivňují průběh práce, ale výrazněji ji nenarušují.

Otázka č. 18: Je pro Vás práce se studenty něčím přínosná?

Graf 18: Přínos studentů pro sociální pracovníky

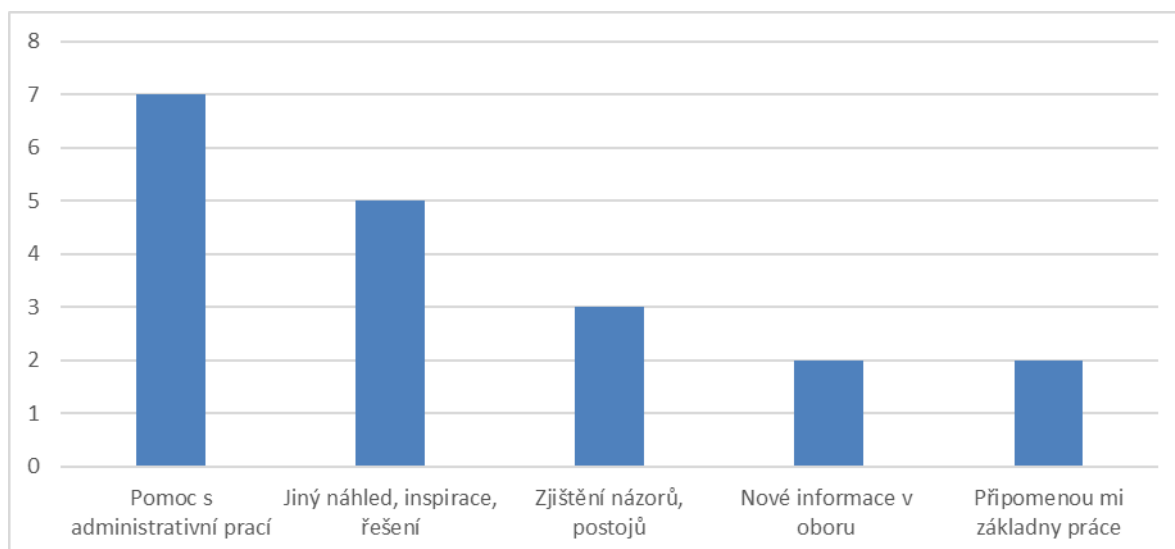


Zdroj: Vlastní

Ze získaných odpovědí lze vidět, že pro většinu respondentů (55 %, 33 osob) práce se studenty spíše není přínosná. Pro 3,3 % (2 osoby) práce se studenty není přínosná vůbec. Na druhou stranu 41,7 % (25 osob) respondentů vyjádřilo nějakou formu pozitivního přístupu k práci se studenty, kdy 11,7 % (tj. 7 osob) odpovědělo, že práce se studenty je pro ně přínosná a 30 % (tj. 18 osob) odpovědělo, že spíše ano. Je tedy možné říci, že někteří respondenti vidí práci se studenty jako přínosnou, zatímco většina její přínos nepocítuje.

Otázka č. 19: Pokud je pro Vás práce se studenty nějak přínosná, prosím uveďte jak.

Graf 19: Konkrétní přínosy studentů pro pracovníky

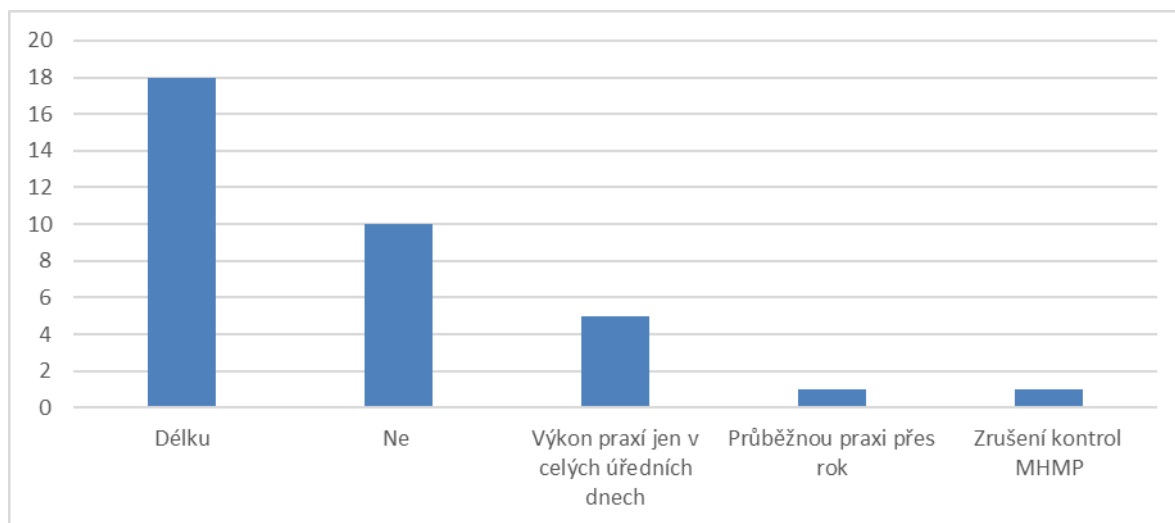


Zdroj: Vlastní

Předchozí otázka se mi natolik líbila, že jsem ji chtěla rozvést a zeptat se, čím konkrétně jsou studenti pro sociální pracovníky nápomocní. Na otázku odpovědělo celkem 19 respondentů. Nejčastěji zmiňovanou oblastí byla pomoc s administrativní prací, kterou uvedlo 7 respondentů (36,8 %). Na druhém místě byly odpovědi zahrnující jiný náhled, inspiraci nebo řešení, které uvedlo 5 respondentů (26,3 %). Zjištění názorů a postojů bylo uvedeno 3krát (15,8 %) a nové informace v oboru byly uvedeny 2krát (10,5 %). Dva respondenti (10,5 %) pak uvedli, že studenti jim připomenou základy práce. Je vidět, že nejčastější oblastí, ve které studenti pomáhají, je administrativní práce. Zároveň je však důležité zdůraznit, že studenti mohou přinést i nové náhledy, inspiraci a řešení a pomoci s rozšířením znalostí a informací v oboru, což jistě také zlepší náhled sociálních pracovníků na studenty.

Otázka č. 20: Změnil/a byste něco na přístupu škol k odborné praxi? (např. délka či náplň práce?)

Graf 20: Výtky sociálních pracovníků na praxi

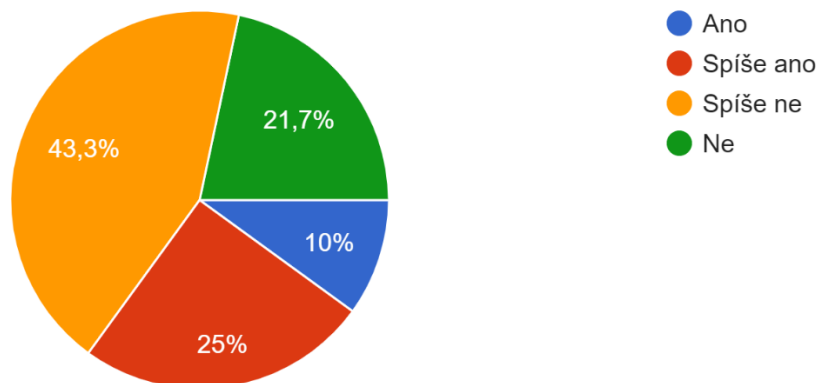


Zdroj: Vlastní

Na otázku, zda by dotazovaní změnili něco na přístupu škol k odborné praxi, odpovědělo celkem 42 respondentů. Z těchto odpovědí bylo nejčastěji (18 respondentů, tedy 42,9 %) uvedeno, že by změnili délku praxe, 10 respondentů (23,8 %) by nic neměnilo, zatímco 5 respondentů (11,9 %) by preferovalo praxi v celých úředních dnech. Průběžná praxe přes rok byla zmíněna 1 respondentem (2,4 %) a stejně tak i zrušení kontrol MHMP (2,4 %).

Otázka č. 21: Připravujete se nějakým způsobem na příchod studenta na praxi?

Graf 21: Příprava sociálních pracovníků na studenty



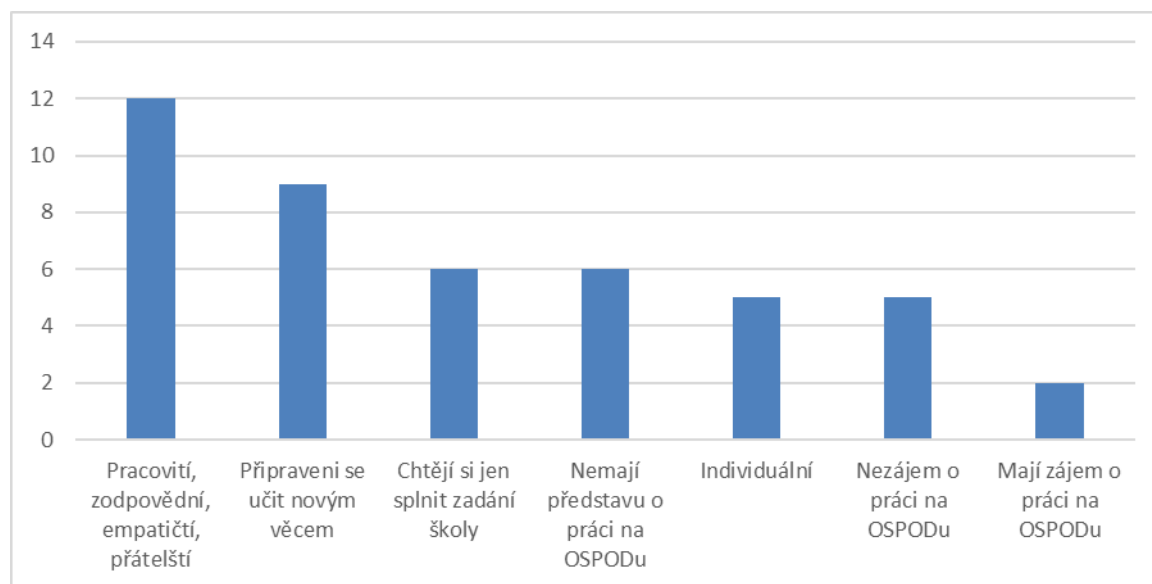
Zdroj: Vlastní

Dále jsem získala odpovědi na otázku, zda se sociální pracovníci připravují na praxi studentů. Ukázalo se, že 43,3 % (26 osob) říká, že se na příchod studenta spíše

nepřipravují, ať už proto, že se spoléhají na již existující postupy a pravidla, nebo z jiných důvodů. Celých 21,7 % (13 osob) se na studenty nepřipravuje vůbec. Pouze menšina (10 %, 6 osob) odpověděla, že se na příchod studenta připravuje aktivně, a dalších 25 % (15 osob) odpovědělo „spíše ano“, což naznačuje, že i když se aktivně nepřipravují, snaží se alespoň zefektivnit již existující procesy.

Otázka č. 22: Jak byste pár slovy popsal/a studenty přicházející na odbornou praxi?

Graf 22: Popis studentů sociálními pracovníky

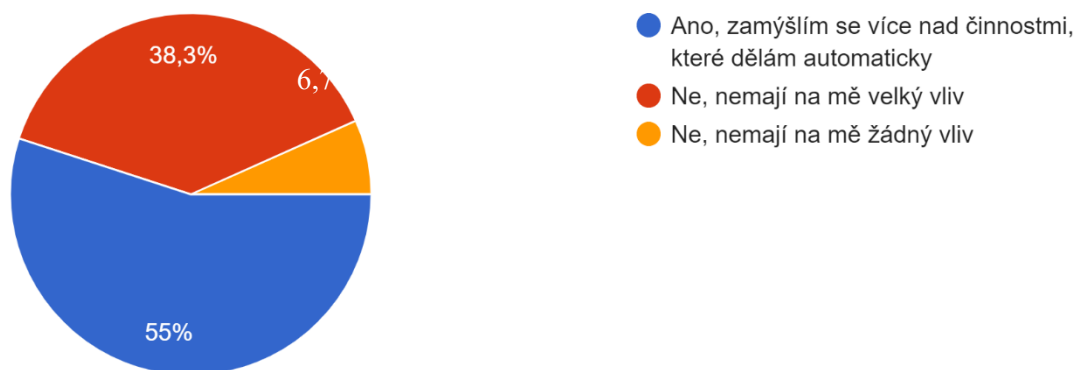


Zdroj: Vlastní

Z otázky ohledně charakteristiky studentů, kteří přicházejí na odbornou praxi, vzešlo celkem 46 odpovědí. Nejčastěji byli studenti popisováni jako pracovití, zodpovědní, empatičtí a přátelští, což uvedlo 12 respondentů (26,1 %). Dále 9 respondentů (19,6 %) studenty charakterizovalo jako připravené se učit novým věcem. Naopak 6 respondentů (13 %) uvedlo, že studenti mají pouze zájem splnit si zadání ze školy, dalších 6 respondentů (13 %) upozornilo, že studenti nemají představu o práci na OSPOD. Mezi další charakteristiky studentů, které byly zmíněny, patří individualita (10,9 %, 5 osob), nezájem o práci na OSPOD (10,9 %, 5 osob) a zájem o práci na OSPOD (4,3 %, 2 osoby). Můžeme tedy říct, že zhruba polovina studentů je hodnocena pozitivně.

Otázka č. 23: Dávají Vám studenti svými otázkami a přítomností nový vhled na Vaši práci?

Graf 23: Nový vhled sociálních pracovníků díky studentům

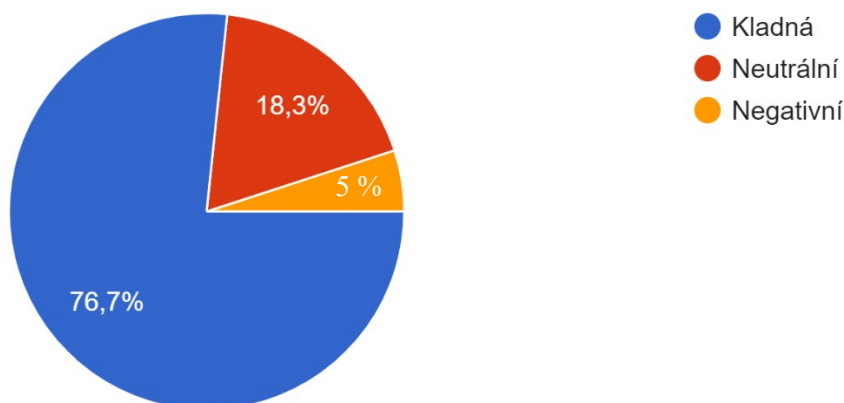


Zdroj: Vlastní

Na otázku, zda studenti svou přítomností a otázkami dávají pracovníkům nový vhled na práci, většina respondentů – 55 % (33 lidí) uvedla, že studenti jim přinášejí nový vhled na práci a často je nutí zamyslet se nad činnostmi, které by jinak dělali automaticky. Dále 38,3 % (23 lidí) odpovědělo, že studenti na ně nemají velký vliv, a pouze 6,7 % (4 lidé) uvedlo, že studenti na ně nemají žádný vliv. Odpovědi na tuto otázku považují za jedno z důležitých hledisek, podle něhož sociální pracovníci zaujímají kladný, či záporný postoj ke studentům, kteří u nich vykonávají svou praxi.

Otázka č. 24: Jaká je Vaše celková zkušenost se studenty docházejícími na odbornou praxi?

Graf 24: Celková zkušenost sociálních pracovníků



Zdroj: Vlastní

Jako poslední jsem se respondentů zeptala, jakou mají celkovou zkušenost se studenty. Z výsledků vyplývá, že většina z nich (76,7 %, 46 osob) má s docházejícími studenty na odborné praxi kladnou zkušenost. Neutrální postoj zaujalo 18,3 % (11 lidí) respondentů a pouze 5 % (3 osoby) vyjádřilo negativní zkušenost.

6.9 Odpovědi na výzkumné otázky

DVO 1: Vnímají sociální pracovníci studenty na praxi jako omezení?

Na základě odpovědí na otázku číslo 17 je zřejmé, že většina sociálních pracovníků nevnímá studenty jako omezení či jako překážku v práci, ale pouze jako osoby, kteří potřebují specifický přístup. To neznamená, že by studenti brzdili sociální pracovníky v jejich práci nebo jim překáželi, nýbrž že si sociální pracovníci musí být vědomi potřeb studentů a přizpůsobit se jejich tempu. Pouze 15 % sociálních pracovníků se domnívá, že práce se studenty představuje významnou překážku. Na základě těchto zjištění lze tedy říci, že každý sociální pracovník má individuální pohled na práci se studenty, ale většina z nich se přiklání spíše k názoru, že studenti překážkou v práci nejsou.

DVO 2: Jak vnímají sociální pracovníci přínos praxe studentů pro svou práci?

Z výzkumu plyne, že většina sociálních pracovníků (55 %) nevidí práci se studenty jako přínosnou, ale existuje menší skupina, která pozitivní přínos vidí (41,7 %). Respondenti nejčastěji uvádějí pomoc s administrativní prací jako oblast, kde jsou studenti nápomocní. Nicméně studenti podle nich také přináší nové náhledy, řešení a informace v oboru, což může významně zlepšit práci sociálních pracovníků. Celkově lze tedy říci, že názor sociálních pracovníků na přínos práce se studenty je rozdílný, ale studenti mohou být pro sociální pracovníky velmi užiteční.

DVO 3: Mají sociální pracovníci dojem, že práce se studenty jim poskytuje nový pohled na práci?

Podle odpovědí respondentů se zdá, že většina sociálních pracovníků vnímá práci se studenty jako přínosnou. Celkem 55 % respondentů uvedlo, že studenti jim poskytují nový vhled na práci a nutí je zamyslet se nad činnostmi, které by jinak dělali automaticky. To může být důležité pro zlepšení a inovaci odborné praxe sociálních pracovníků. Na druhou stranu 38,3 % respondentů odpovědělo, že studenti nemají na jejich práci velký vliv. To může být způsobeno například tím, že sociální pracovníci již mají dlouholeté zkušenosti a praxi a studenti jim tudíž nepřinášejí tolik nových pohledů. Jen malé procento respondentů (6,7 %) uvedlo, že studenti nemají na jejich práci žádný vliv. Tato odpověď

může signalizovat určitou neochotu sociálních pracovníků spolupracovat se studenty nebo nevidět výhody práce s nimi. Celkově lze říci, že vliv studentů na práci sociálních pracovníků je důležitý a může ovlivnit nejen jejich postoje ke studentům, ale i k vlastní práci.

DVO 4: Jakou mají sociální pracovníci celkovou zkušenost se studenty?

Z výzkumu vyplývá, že většina respondentů, tedy 76,7 %, má kladnou zkušenost se studenty, kteří docházejí na odbornou praxi. To naznačuje, že sociální pracovníci vidí studenty jako přínos pro svou práci a možnost předat své zkušenosti a vědomosti dalším generacím. Neutrální názor zaujalo 18,3 % respondentů, což může znamenat, že sice nemají výraznou zkušenost se studenty, ale také nezaznamenali negativní vliv na svou práci. Pouze 5 % respondentů vyjádřilo negativní názor, což může být dáno například špatnou zkušeností s konkrétním studentem nebo obecně s tím, že někteří studenti nejsou dostatečně motivovaní nebo připravení na praxi. Celkově lze tedy říci, že většina sociálních pracovníků má pozitivní pohled na práci se studenty na odborné praxi.

ZVO: Jaké postoje mají sociální pracovníci ke studentům docházejícím na odbornou praxi v Praze?

Po splnění všech dílčích výzkumných otázek jsem dospěla k závěru, že sociální pracovníci nevnímají studenty jako překážku při své práci, ale naopak jako osoby, které jim přinášejí nové pohledy, inspiraci a podporu v administrativních činnostech. Studenti jsou hodnoceni pozitivně a většina sociálních pracovníků má s nimi příznivé zkušenosti, což naznačuje celkově pozitivní postoj sociálních pracovníků vůči nim.

7 Diskuse

Výsledky jednotlivých odpovědí byly dle mého názoru velmi jasné. Mám velkou radost z toho, že se v otevřených otázkách shromáždilo mnoho stejných odpovědí, což jen potvrzuje jejich pravdivost. Obecně jsem očekávala, že výsledky mého výzkumu budou pozitivní a že postoje sociálních pracovníků budou podobné. Je však důležité zdůraznit, že jsem se ptala pouze sociálních pracovníků v Praze a názory pracovníků v jiných částech České republiky se mohou lišit. Také jsem si všimla, že téměř všechny odpovědi na dotazníky přišly od žen, což naznačuje, že v této oblasti je málo mužů. Nejvíce mě na celém dotazníku překvapila odpověď na otázku, zda bylo nutné někoho z odborné praxe vyloučit, a ráda bych se dozvěděla, jaký byl nejčastější důvod pro takový postup.

Na základě získaných informací jsem byla schopna odpovědět na všechny stanovené dílčí výzkumné otázky a také na základní otázku. Nicméně musíme brát v úvahu, že informace byly získány pouze z jednoho místa a odpovědi by se mohly v jiných oblastech lišit.

První dílčí výzkumná otázka se zaměřovala na to, jaká omezení přinášejí studenti sociálním pracovníkům při práci. I když každý sociální pracovník může mít svůj vlastní pohled na práci se studenty, z výsledků výzkumu vyplývá, že většina s nevnímá studenty jako překážku, ale že práce s nimi je jednoznačně jiná a je třeba se na ni adaptovat. Již před samotným výzkumem jsem měla určité předpoklady, které potvrdily výsledky, a tudíž pro mne nebyly překvapením, ale naopak jsem z nich měla radost. Domnívám se, že vlivem například pandemie a jiných náročných situací by se výsledky mohly změnit a studenti by mohli být vnímáni sociálními pracovníky jako více překážející při práci.

Druhá dílčí výzkumná otázka se snažila zjistit, jestli a jaké přínosy mají studenti pro sociální pracovníky. Tato informace mě příjemně překvapila, protože jsem neočekávala, že by studenti byli pro sociální pracovníky tak výrazným přínosem. Je velmi pozitivní, že studenti nejen pomáhají při administrativě, ale také přinášejí nové pohledy, perspektivy a inspiraci. Odpovědi respondentů, které byly získány prostřednictvím otevřených otázek, jsou pro mě velmi důležité, protože jsem si uvědomovala, že existuje riziko, že respondenti odpoví jednoduše anebo úplně vynechají otázku. Jsem spokojena s velkým množstvím získaných odpovědí, které jsou pro mě dostačující pro analýzu dat.

Třetí výzkumná otázka se zaměřovala na to, zda přinášejí studenti sociálním pracovníkům nové pohledy na práci. Zde jsem byla příjemně překvapená, protože více než polovina respondentů skutečně potvrdila, že studenti jim přinášejí nové perspektivy. Práce

s lidmi, kteří se stále ptají, může být náročná, ale dle mého názoru právě to umožňuje studentům nabízet nový pohled na věci, který je sociálním pracovníkům neznámý, a tím přinášet novou perspektivu na jejich práci.

Poslední dílčí otázka se ptala na to, jakou celkovou zkušenost mají sociální pracovníci se studenty. Přestože se může stát, že někteří sociální pracovníci mají s některými studenty špatné zkušenosti, většina z nich má zkušenost pozitivní nebo neutrální. Celkově tedy můžeme říci, že sociální pracovníci mají s práci se studenty pozitivní zkušenosti a vnímají je spíše jako přínos pro svou práci. Tato odpověď mne opět velmi uspokojila, ale nemůžu říci, že by mne překvapila. Skrze celý svůj výzkum jsem narazila na velmi málo dotazníků, v nichž by se projevil negativní přístup ke studentům.

V rámci základní výzkumné otázky se zkoumaly postoje sociálních pracovníků k studentům a výsledky jsou pozitivní. Sociální pracovníci vidí studenty jako přínos, mají na ně vesměs kladné hodnocení a těší se na spolupráci s nimi.

Celkově jsem ve svém výzkumu identifikovala pouze 3 osoby, které vyplnily dotazník převážně negativně. Toto číslo představuje poměrně malou část vzhledem k celkovému počtu 68 vyplněných dotazníků, a proto jsem s ním velmi spokojená. Pokud jde o faktory ovlivňující tyto osoby, domnívám se, že buď měly špatnou zkušenost s jedním studentem, nebo nezvládají plnit své pracovní povinnosti v rámci stanoveného časového limitu pro praktikanta a to negativně ovlivňuje názor sociálního pracovníka.

Jako výzkumnice jsem měla jasně definované výzkumné otázky, na které jsem se snažila najít odpovědi. V rámci dotazníku jsem však měla i otázky, které s těmito hlavními otázkami přímo nesouvisely. Přesto jsem se rozhodla tyto otázky do dotazníku zahrnout, protože jsem si uvědomila, že mi mohou poskytnout cenné informace o tom, proč sociální pracovníci odpovídají na hlavní výzkumné otázky právě tak, jak odpovídají. Tyto dodatečné otázky mi umožnily lépe porozumět postojům sociálních pracovníků k práci se studenty a získat tak širší perspektivu na dané téma. Nicméně vzhledem k tomu, že tyto otázky přímo nesouvisely s hlavními výzkumnými otázkami, mohou být považovány za jeden z limitů mé práce.

Závěr

Tato práce se zaměřovala na prezentaci názorů sociálních pracovníků na studenty, kteří vykonávají odbornou praxi. Teoretická část poskytla popis sociální práce, sociálních pracovníků, institucí, které jsou vhodné pro praxi a OSPOD. Následně byl proveden výzkum a jeho výsledky byly analyzovány. Umožnily mi získat informace o postojích sociálních pracovníků ke studentům na odborné praxi a k praxi obecně.

Z výzkumu vyplývá, že sociální pracovníci vnímají studenty, kteří na praxi docházejí, pozitivně a snaží se jim poskytnout co nejlepší podmínky pro výkon praxe a rozvoj dovedností. Výsledky tohoto výzkumu mohou být relevantní pro sociální pracovníky, kteří se podílejí na odborné praxi, a pro studenty, kteří chtějí porozumět tomu, jak na ně sociální pracovníci nahlíží.

Celkově lze tedy konstatovat, že cíle této práce byly splněny a získané poznatky mohou sloužit jako podklad pro další výzkum této problematiky a pro zlepšování výkonu odborné praxe.

Myslím si, že by bylo užitečné navázat na mou práci kvalitativním výzkumem, který by umožnil získat podrobnější a konkrétnější názory jednotlivých sociálních pracovníků na studenty a průběh odborné praxe. V takovém výzkumu by pracovníci mohli své názory více rozvinout a sdělit, jaké změny by provedli v praxi, co je pro ně důležité a co by jim pomohlo. Bohužel dotazníková metoda, kterou jsem použila, nedokáže poskytnout hlubší vhled do problematiky, jaký by umožnil kvalitativní výzkum.

Bližší seznámení s tématem sociální práce a odborné praxe mi otevřelo nové obzory a přineslo mnoho nových informací, které jsou pro mne užitečné. Jako student sociální práce mě téma pohledu sociálních pracovníků na studenty velmi zaujalo. Při sběru dat jsem se setkala s různými výzkumy a studii, které mi umožnily hlouběji porozumět této problematice. Tato práce mi pomohla pochopit, jaký význam má pro studenty práce sociálních pracovníků a jaké změny by byly potřebné k tomu, aby byla jejich práce ještě účinnější.

Souhrn

V bakalářské práci se zaměřuji na nahlížení sociálních pracovníků OSPOD v Praze na studenty, kteří se k nim dostavují na praxi. Moje práce má teoretickou a praktickou část. V teoretické části podrobně rozebírám sociální práci, kompetence sociálního pracovníka, instituce vhodné pro odborné praxe, OSPOD a jeho role. V praktické části se zaměřuji na popis výběru vzorku, silné a slabé stránky výzkumu, popis zkoumané skupiny, výzkumné otázky, metodologický postup a výsledky samotného výzkumu.

Cílem práce bylo zjistit, jakým způsobem sociální pracovníci na OSPOD vnímají studenty během jejich praxe a jak k nim přistupují. Výzkum jsem provedla pomocí kvantitativní metody, kdy jsem použila dotazník s otevřenými a uzavřenými otázkami, který jsem zaslala sociálním pracovníkům OSPOD v Praze. Dotazník jsem rozdělila do tří částí, kde jsem se v první části zaměřila na obecné informace o respondentech, v druhé části na pracovníky oddělení přijímající studenty na praxi a v třetí části jsem se ptala respondentů na konkrétní názory na studenty.

Výsledky jednotlivých odpovědí byly podle mého názoru velmi jasné a v mnoha odpovědích se ukázala shoda, což jen potvrdilo jejich pravdivost. Obecně jsem očekávala, že výsledky mého výzkumu budou pozitivní a že postoje sociálních pracovníků ke studentům budou převážně kladné.

Na základě výzkumných otázek, které jsem si položila, jsem dospěla k závěru, že sociální pracovníci na OSPOD v Praze vnímají studenty jako důležité a potřebné, a to nejen pro získání zkušeností, ale také pro práci samotnou, jelikož mohou pomoci s administrativními úkoly a zlepšit tak fungování instituce. Zároveň však existují i určité překážky v komunikaci mezi studenty a sociálními pracovníky, což může ovlivnit efektivitu praxe.

Celkově lze říci, že praxe je pro studenty důležitá a tuto skutečnost vnímají i sociální pracovníci OSPOD v Praze. Práce potvrdila pozitivní vztah mezi studenty a sociálními pracovníky a přispěla k lepšímu porozumění této vztahové dynamiky.

Seznam použité literatury

- ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3724-9.
- ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Informace o působnosti ČSSZ. *Cssz.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/informace-o-pusobnosti-cssz-snadne-a-prehledne>
- DUNOVSKÝ, Jiří et al. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN 80-7169-192-5.
- FRANCÍRKOVÁ, Šárka, Jana KOCOURKOVÁ a spol. *Sborník příspěvků k aktuálním tématům náhradní rodinné péče*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015. ISBN 978-80-7421-103-4.
- GABRIEL, Zbyněk a Tomáš NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-1788-3.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- HRABAL, Vladimír et al. *Vybrané poradenské směry: teorie a strategie*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-011-4.
- CHRENKOVÁ, Monika. *Sociální práce s rodinou*. Ostrava: Ostravská univerzita, Fakulta sociálních studií, 2015. ISBN 978-80-7464-809-0.
- KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-4502-2.
- LEVICKÁ, Jana. *Metódy sociálnej práce*. Trnava: VeV, 2003. ISBN 80-89074-38-3.
- MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3336-7.
- MATOUŠEK, Oldřich et al. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- MATOUŠEK, Oldřich et al. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.
- MATOUŠEK, Oldřich et al. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Funkce kurátora pro děti*

- a mládež* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2023 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: https://www.ospod.cz/e_download.php?file=data/editor/16cs_3.pdf&original=Funkce_kuratora.pdf
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Pracovník OSPOD – sociální pracovník* [online]. Praha: Evropský sociální fond v ČR, 2005 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://www.namestnosl.cz/html/StaticFiles/storage/ospod-specializace.pdf>
- MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. Praha: VÚPSV, 2009. ISBN 978-80-7416-026-4.
- NÁHRADNÍ RODINA. Adopce neboli osvojení. *Nahradnirodina.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://nahradnirodina.cz/o-nahradni-rodinne-peci/adopce-neboli-osvojeni/>
- NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, 2001. ISBN 80-903070-0-0.
- NAVRÁTIL, Pavel. *Úvod do teorií a metod sociální práce*. Brno: Národní centrum pro rodinu, 2000.
- PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Data o dětech: sociálně-právní ochrana dětí v České republice v datech*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-1338-5.
- ŘEZNÍČEK, Ivo. *Metody sociální práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-8585000-1.
- ŠPILÁČKOVÁ, Marie a Eva NEDOMOVÁ. *Metody sociální práce s jednotlivcem*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2013. ISBN 978-80-7464-434-4.
- TRUHLÁŘOVÁ, Zuzana. *Metody práce se skupinou*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-445-8.
- ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-69-9.
- ÚŘAD PRÁCE ČR. O Úřadu práce České republiky. In: *Uradprace.cz* [online]. 22. 3. 2023 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/o-uradu-prace>
- VRTIŠKOVÁ, Marie. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Tribun EU, 2009. ISBN 978-80-7399-877-6.

Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě.

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví.....	36
Graf 2: Oddělení práce.....	37
Graf 3: Náplň práce.....	37
Graf 4: Délka pracovního poměru	38
Graf 5: Odborná praxe sociálního pracovníka	39
Graf 6: Vliv odborné praxe sociálního pracovníka.....	39
Graf 7: Poskytování praxe	40
Graf 8: Důvod neposkytování praxe	40
Graf 9: Měl sociální pracovník studenta na praxi.....	41
Graf 10: Chtěl by sociální pracovník mít studenta na praxi	41
Graf 11: Roční množství studentů na praxi	42
Graf 12: Kontaktování pracovníků studenty v případě zájmu o praxi.....	42
Graf 13: Předčasné ukončení docházky studentů	43
Graf 14: Vyloučení studentů z praxe	43
Graf 15: Pracují sociální pracovníci se studenty rádi	44
Graf 16: Přístup studentů k práci	45
Graf 17: Narušování práce studenty	45
Graf 18: Přínos studentů pro sociální pracovníky	46
Graf 19: Konkrétní přínosy studentů pro pracovníky	47
Graf 20: Výtky sociálních pracovníků na praxi.....	48
Graf 21: Příprava sociálních pracovníků na studenty.....	48
Graf 22: Popis studentů sociálními pracovníky	49
Graf 23: Nový vhled sociálních pracovníků díky studentům	50
Graf 24: Celková zkušenost sociálních pracovníků.....	50

Přílohy

Příloha 1. Dotazník

1. Jste
 - a. Muž
 - b. Žena
 - c. Jiné

2. Na jakém OSPOD v Praze pracujete?

3. Jaká je Vaše náplň práce?

4. Kolik let pracujete na OSPOD?
 - a. 1–5 let
 - b. 6–10 let
 - c. 11–20 let
 - d. 21–30 let
 - e. Více než 30 let

5. Byl/a jste v době svých studií na praxi na OSPOD?
 - a. Ano
 - b. Ne

6. Pokud jste na praxi na OSPOD byl/a, ovlivnilo Vás to nějak při výběru pracoviště a jak?

7. Přijímá Váš OSPOD studenty na odbornou praxi?
 - a. Ano
 - b. Ne

8. Pokud Váš OSPOD studenty na praxi nepřijímá, proč?

9. Měl/a jste někdy na starosti studenty na odborné praxi?
 - a. Ano, často
 - b. Ano, jednou
 - c. Ano, občas
 - d. Ne, nikdy

10. Pokud jste nikdy na starosti praktikanty neměl/a, měl/a byste zájem?
- Ano, byla by to nová zkušenost
 - Nebráním se tomu
 - Ne, nemám zájem
 - Měl/a jsem je na starost
11. Jaké je množství studentů na odborné praxi za rok?
- Méně než 10
 - 11–20
 - 21–50
 - Nad 50
12. Jak Vás mohou studenti kontaktovat v případě zájmu o odbornou praxi?
- Telefonicky
 - E-mailem
 - Osobně
 - Máme smlouvy se školami
13. Ukončí někteří studenti docházku na odborné praxi v průběhu jejího plnění?
- Ano, často
 - Ano, občas
 - Téměř nikdy
 - Ne, nikdy
14. Bylo už někdy nutné někoho z praxe vyloučit?
- Ano, ve výjimečných případech
 - Ano, často
 - Ne, nikdy
 - Nevím
15. Pracujete se studenty rád/a?
- Ano, velmi rád/a
 - Ano
 - Nevadí mi
 - Ne
16. Jaký mají dle Vašeho názoru studenti přístup k zadané práci?
- Kladný
 - Spíše kladný
 - Neutrální
 - Spíše záporný
 - Záporný

17. Narušují studenti Vaši každodenní práci?
- Ano
 - Ne
 - Ani jedno, práce je s nimi prostě odlišná od mého normálního dne
 - Jiná
18. Je pro Vás práce se studenty něčím přínosná?
- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
19. Pokud je pro Vás práce se studenty nějak přínosná, prosím uveďte jak.
20. Změnil/a byste něco na přístupu škol k odborné praxi?
21. Přípravujete se nějakým způsobem na příchod studenta na praxi?
- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
22. Jak byste pár slovy popsal/a studenty přicházející na odborné praxe?
23. Dávají Vám studenti svými otázkami a přítomností nový vhled na Vaši práci?
- Ano, zamýšlím se nad činnostmi, které dělám automaticky
 - Ne, nemají na mě velký vliv
 - Ne, nemají na mě žádný vliv
 - Jiná
24. Jaká je Vaše celková zkušenost se studenty docházejícími na odbornou praxi?
- Kladná
 - Neutrální
 - Negativní
 - Jiná